

Täysistunto

Torstai 12.9.2024 klo 16.00—19.21

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 19.21.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.00—17.56), ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (17.56—18.59) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (18.59—19.21).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
oikeusministeri Leena Meri
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
opetusministeri Anders Adlercreutz
tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

2.1. Suullinen kysymys ammatillisen koulutuksen leikkauksista (Pia Hiltunen sd)

Suullinen kysymys SKT 133/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! ”Ammattikoulutuksen on saatava sellaiset määrärahat, joilla opetuksen tasoa ja tutkintojen sopivuutta työmarkkinoilla saataisiin parannettua nykyisestä.” Sitaatti on viime eduskuntavaalien alta tammikuulta 23, ja sen lausui perussuomalaisten puheenjohtaja Riikka Purra. Nyt hallitus on ensi vuoden budjetissa ajamassa 120 miljoonan euron leikkausta ammatilliseen koulutukseen. Asiantuntijatahojen laskelmien mukaan leikkaus voisi merkitä jopa 1 600 opettajan vähennystä tai yli 11 000 opiskelupaikan menetystä. Arvoisa valtiovarainministeri Purra, oletteko todellakin sitä mieltä, että hallituksella on varaa toimillaan heikentää koulutustasoamme ja tätä kautta tulevan talouskasvun perustaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa... [Anders Adlercreutz viittaa, ja Riikka Purra osoittaa kädellään Adlercreutzia] — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

16.02 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos kysymyksestä. On ihan päivänselvää, että olisi mieluista antaa lisää resursseja ihan jokaiselle koulutuslalle. Iso kuva on kuitenkin se, että tämä hallitus panostaa koulutukseen: Tehdään 200 miljoonan satsaus peruskoulutukseen. Uudistetaan oppimisen tukea — siitä menee noin 10 miljoonaa nimenomaan ammatikoulutukseen ensi vuoden puolella. Uudistetaan ammatikoulutuksen rahoituspohjaa, rahoitusrakennetta, mikä tarkoittaa, että mitä paremmin työllistyy tutkinnon jälkeen, sitä enemmän opetuksen järjestäjä saa rahoitusta. Ja kun tähän yhdistetään se, että myöskin toiminnan ohjausta uudistetaan — siitä tulee kokeilu, joka käynnistyy tässä kohtapuolin, esitys annetaan syksyn aikana — niin opetuksen järjestäjä pystyy myöskin [Puhemies koputtaa] paremmin ohjaamaan sitä tarjontaansa, mikä taas sitten vaikuttaa rahoitukseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

16.03 Pia Hiltunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus selittelee nyt mittavia leikkauksiaan ammatilliseen koulutukseen sanomalla kohdentavansa ne aikuisopiskelijoihin, ei nuoriin, ensimmäistä tutkintoa suorittaviin. Koulutuksen asiantuntijat ovat kuitenkin todenneet, ettei sitä voida eritellä. Ryhmissä opiskelee sekä ensitutkinnon suorittajia että myös jatko-opiskelijoita, ja näin ollen nämä leikkaukset kohdentuvat suoraan myös nuoriin.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Osaamistason ja työllisyysasteen nosto olisi yhteiskunnan näkökulmasta hyvin ajankohdasta ja tulevaisuutta silmällä pitäen nuorten ikäluokkien pienentyessä todella tärkeää. Nyt te omilla toimillanne heikennätte osaamistasoa, koulutusmahdollisuuksia ja työllistymistä vastoin vaalipuheitanne.

Kysyn uudestaan arvoisalta ministeri Purralta: [Anders Adlercreutz viittaa] näilläkö toimilla, kaikkien aiempien nuoriin kohdistuvien leikkausten lisäksi, edistätte osaamistason nostoa ja lisäätte ihmisten mahdollisuuksia pärjätä tulevaisuuden työelämässä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä. [Vasemmalta: Purra kieltäytyy vastaamasta!]

16.05 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tässä nimenomaan pyritään nyt kohdistamaan nämä rahoituksen supistukset heihin, joilla jo on tutkinto. Meillä on yhteishaku, joka kohdistuu heihin, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa, ja sitten meillä on se jatkuva haku, joka pääasiassa kohdistuu aikuisiin tai heihin, joilla jo on jokin toinen tutkinto. [Suna Kymäläinen: Ei pidä paikkaansa!] Tällaisia suoritteita on noin 65 000 vuositasolla. On arvioitu, että tämä leikkaus vaikuttaa noin 10 000:een tästä. Se arvio, että näin voi kohdistaa, tulee nimenomaan opetuksen ammattilaisilta eli opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiehiltä, jotka tämän ovat minulle ja hallitukselle vakuuttaneet. On selvä, että sataprosenttisesti se tuskin onnistuu. Varmaan syntyy sellaisia pintoja, joissa kohdistaminen on vaikeaa, mutta iso kuva on kuitenkin [Puhemies koputtaa] tämä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

16.06 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen harjoittama koulutuksen erityissuojelus on varsin kummallinen, kun se heikentää uudelleenkouluuttautumisen mahdollisuuksia ihan kaikilla tavoilla: aikuiskoulutustuki on lakkautettu, vapaan sivistystyön rahoitusta leikattu, ja nyt tulevat nämä ammatillisen koulutuksen erityisesti aikuisiin iskevät 120 miljoonan säästöt. Monien alojen osaajapulan helpottaminen tulee yhä vaikeammaksi, sillä yritysten työvoimatarpeesta yli puolet kohdistuu ammattikoulutettuihin. AMKE ry:n laskelmien mukaan leikkaus tarkoittaa yli 11 000:ta ammattikoulutettua osaajaa vähemmän tilanteessa, jossa Suomen talous tulisi keinolla millä hyvänsä saada elpymään. Osaajapula on monen yrityksen kasvun este. Esimerkiksi tekniikan alalla tarvitaan merkittävästi lisää työvoimaa. Pääministerin kotikaupungissa Turussa meillä telakka alihankkijoineen työllistää noin 10 000 ihmistä. Arvoisa pääministeri, ette kai te nyt oikeasti ole tekemässä tällaista kuoliniskua Suomen talouskasvulle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

16.07 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hyvä kysymys. On selvää, että tarvitaan ammatillista osaamista, ja Turun meriklusteri on tietenkin hieno osoitus siitä, minkälaisia tuloksia saadaan aikaan, kun yritykset tekevät yhteistyötä.

Mainitsin tuossa kokeilusta. Tiedämme, että valmistuneet työllistyvät hyvinkin eri lailla. Tietyiltä aloilta työllistytään huonosti, tietyiltä hyvin, mutta ohjaus on kuitenkin ollut

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

varsin jäykkää. Nyt pyrimme nimenomaan antamaan näille oppilaitoksille mahdollisuuden itse arvioida sitä paikallista tarvetta: mitä yritykset tarvitsevat. Se vääjäämättä johtaa myöskin parempaan työllistymiseen ja sen kautta siihen, että saadaan tuottavuutta nostettua, että yritykset saavat tarvitsemaansa työvoimaa ja että talous senkin myötä lähtee kasvamaan.

2.2. Suullinen kysymys ammatillisen koulutuksen leikkauksista (Jessi Jokelainen vas)

Suullinen kysymys SKT 134/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.08 Jessi Jokelainen vas: Arvoisa puhemies! Maailma on monella tavalla ennakoimaton ja epävarma. Työn kenttä muuttuu jatkuvasti, ja tekoäly tulee muuttamaan sitä tavalla, jota emme vielä täysin tunne. Meidän on päättäjinä varmistettava, että kaikenlaisista taustoista tulevat ihmiset pääsevät päivittämään osaamistaan läpi elämän. Mutta mitä tekee hallitus? Aikuiskoulutustuki on poistettu, ja nyt päätettiin lisäleikkauksista ammatilliseen koulutukseen. Alanvaihtoa ja työurien pidentämistä sekä koulutuspoluilla etenemistä vaikeutetaan.

Sipilän hallituksen lähes 200 miljoonan leikkauksista ammatilliseen koulutukseen ei ole toivuttu, ja nyt Orpon hallitus syventää tätä alennustilaa leikkaamalla 120 miljoonaa lisää. Näiden valossa on irvokasta edes puhua työllisyystoimista. Opetusministeri Adlercreutz, miten olette arvioineet hallituksen politiikan kokonaisvaikutukset elinikäiseen oppimiseen ja mahdollisuuksiin vaihtaa alaa? Miten takaatte sen, että meillä on jatkossakin osaavaa työvoimaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

16.09 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä kysymyksestä. Jos minä asetan tämän rahoituksen perspektiiviin: Tänä vuonna ammatilliseen koulutukseen ohjattiin 2 163 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 summa oli 1 730 miljoonaa, eli summa on noussut noin 430 miljoonalla. [Perussuomalaisen ryhmästä: Oho!] Tämän leikkauksen jälkeen, joka on valitettava — ei kukaan siitä varsinaisesti iloitse, meidän tehtävä on kohdistaa se mahdollisimman järkevästi — tästä huolimatta ensi vuonna tulee ihan täysimääräiset indeksikorotukset, tulee panostus oppimisen tukeen. Tämänkin jälkeen ensi vuoden rahoitustaso on kutakuinkin sama kuin se oli viime vuonna. Eli se on se iso kuva.

Siitä huolimatta tietenkin oppilaitoksissa joudutaan tähän sopeutumaan: joudutaan arvioimaan koulutuksen määriä, joudutaan tekemään pientä säätöä, jotta varmistetaan se, että tämä ei kohdistu ensimmäistä tutkintoa opiskeleviin. Mutta uskon, että näitten kaikkien

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

muitten uudistusten kanssa se on hyvinkin tehtävissä. Isossa kuvassa [Puhemies koputtaa] hallitus myöskin kehittää ammattikoulutusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

16.10 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos puhutaan siitä isosta kuvasta, niin kyllä tämä hallitus leikkaa koulutuksesta, se on valitettavasti se tosi-asia. [Ben Zyskowitz: Ei ole! — Krista Kiuru: Ai ei leikkaa koulutuksesta?]

Ja arvoisa hallitus, olen myös hyvin pettynyt siihen, että ammatillisen koulutuksen puolustajia ei löytynyt. Myös tämä rajauksen tekeminen — aivan kuten, ministeri, olette täällä todennut — on hyvin keinotekoisia. Te tulette huomaamaan niissä oppilaitoksissa, te tulette huomaamaan käytännön tasolla, että se ei tule toimimaan. Henkilöstö on sama, laitteet ja välineet tulevat olemaan samat.

Mutta se viesti, minkä te, arvoisa hallitus, lähetätte ammatilliseen koulutukseen, vasta on synkkä. He tarvitsevat arvostusta, ja te lähetätte päinvastaisen viestin. [Sheikki Laakso: Ei pidä paikkaansa! — Vilhelm Junnila: Enemmän rahaa kuin Marin!]

Arvoisa ministeri, ammatillisessa koulutuksessa ollaan tehty valtavasti reformeja, aivan kuten itsekin totesitte äsken. On asianmukaista, että me annamme peruskoululle työrauhaa. Miksi ette suo tätä ammatilliselle koulutukselle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

16.11 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Sinänsä pidän itsestäänselvänä, että opettaja, joka opettaa ilman aikaisempaa tutkintoa olevaa ja sitä, jolla jo ehkä on tutkinto, on sama henkilö. Näitä tuskin kannattaa eritellä. Enkä pidä sinänsä keinotekoisena sitä, että meillä on yhteishaku ja sitten meillä on jatkuva haku. Sinänsä he voivat toki usein opiskella nimenomaan samaa tutkintoa, mutta he tulevat eri kautta, heillä on erilainen tausta.

Mainitsin tässä aikaisemmin, miten ammatillista koulutusta kehitetään. Nämä ovat merkittäviä kehitysaskelia. Samaan aikaan en kiistä, etteikö tämä tiukentaisi ammattikoulujen taloutta, mutta sitä pyritään parantamaan nimenomaan sillä, että luodaan näitä kannusteita, joilla pystytään toisaalta kohdentamaan tarjontaa paremmin, toisaalta nimenomaan sen kautta vaikuttamaan siihen omaan rahoitukseen.

Mutta mitä tulee koulutuksen isoon kuvaan, niin ensi syksystä lähtien ala-asteella tulee kolme vuosituntia lisää. [Puhemies koputtaa] Oppimisen tuen uudistus on sadan miljoonan panostus. [Puhemies koputtaa] Nämä ovat merkittäviä parannuksia suomalaiseen koulutukseen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomaista! — Sanna Antikainen: Erinomainen vastaus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

16.13 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän nämä tiedot tuolta budjettiriihestä jopa hieman tragikoomisilta kuulostavat. Siellä pohdittiin viimeiseen asti, säästetäänkö kulttuurista ja taiteesta, säästetäänkö nuorisotyöstä vai liikunnasta, ja päädyttiin säästämään ammatillisesta koulutuksesta jo sen edellisen sadan miljoonan päälle. Kyllä tämä vaikuttaa siltä, että amiskasta on tullut tämmöinen hallituk-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

sen koulutussäästöautomaatti — koulutussäästöautomaatti — ja tämä ei kyllä keskustalle sovi. [Ben Zyskiewicz: Eikö?] Nämä kokoomuksen puheet tästä erityissuojeluksesta kuulostavat lähinnä vitsiltä, ja perussuomalaisiakin kyllä ihmettelen — ei tämä duunareitten tulevaisuus tässä koulutusasiassa kiinnosta. On tosi hyvä, että korkeakoulutettuja koulutetaan, mutta kyllä me tarvitaan myöskin niitä tekijämiehiä ja tekijänaisia.

Arvoisa opetusministeri, mikä on teidän viestinne näille sadoille, ehkä jopa tuhansille, [Vilhelm Junnilan välihuuto] ammatillisen puolen opettajille, joita joudutaan nyt tämän ratkaisun myötä irtisanomaan? [Puhemies koputtaa] Eikö siellä hallituksessa todella kukaan pidä ammatillisen koulutuksen puolia? [Oikealta: Eikö keskustalle tosiaan kelpaa miikään säästö?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

16.14 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kyllä me pidämme ammatillisen koulutuksen puolta, ja siksi nimenomaan pyritään kohdistamaan nämä määrärahojen vähennykset mahdollisimman järkevästi ja nimenomaan pyritään parantamaan paikallisia olosuhteita opetuksen tarjonnan suhteen, esimerkiksi. Mutta on ihan totta, että tekijöitä tarvitaan. Myöskin kädentaitoja tarvitaan maailmassa, jossa digitaalisuus ei ole tietenkään vastaus kaikkeen. Siksi on myöskin oleellista, että peruskoulutusta kehitetään, että nähdään käsientaitojen arvo ja että meillä on teknisiä töitä, että meillä on musiikkia ja että meillä on taideopetusta matematiikan, lukemisen, kaiken muun ohessa. Suomalaisen koulun vahvuus on se, että se on laaja-alainen ja että se näkee ihmisissä henkilön omat taidot. Yritetään sen kautta nostaa toisiamme ja ylläpitää monia polkuja. Lukio on yksi, ammattikoulu on yksi. Oppivelvollisuuden [Puhemies koputtaa] pidentämisen myötä näistä molemmista tulee tietenkin luonnollisia osia [Puhemies koputtaa] nuoren kasvussa, ja panostamme näihin kaikkiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

16.15 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen leikkaus nousee hallinnon säästöjen kanssa 130 miljoonaan, ja tämä tarkoittaa esimerkiksi 1 600 opettajan säästöä. Vaikka hallitus väittää, että tämä leikkaus pystyttäisiin toteuttamaan vain aikuisiin kohdistuen, niin oppilaitokset sanovat, että se on täysin mahdotonta toteuttaa. Puhe siitä, että koulutus olisi erityissuojeluksessa, on kyllä pötyä. [Ben Zyskiewicz: Eikä ole! — Välihuutoja vasemmalta]

Työttömyys on kasvanut Suomessa kuluneen vuoden aikana toiseksi nopeiten EU-maissa, ja työttömyysaste on EU-maiden kolmanneksi korkein. Olisi todella oleellista, että meidän aikuisväestö voisi kouluttautua uudestaan ja jatkaa työuria. Kuitenkin hallitus ensin päätti aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta, sitten tehtiin vapaan sivistystyön suuret leikkaukset, nyt ammatillisen koulutuksen leikkaukset, ja sitten on vielä koulutusvähennyksen poisto työnantajilta. Eli kaikki osuvat tähän aikuiskoulutukseen. Miten hallitus aikoo kantaa vastuuta aikuisten kouluttautumisesta [Puhemies koputtaa] ja työttömien työllistymisestä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

16.17 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin vaan sanonut tästä koulutuksen roolista ja asemasta hallituksen työskentelyssä. Me ollaan jouduttu tekemään nämä yhdeksän miljardin sopeutukset, ja siitä kokonaisuudesta kun katsoo opetuksen, osaamisen, sivistyksen kokonaisuutta, niin kyllä, se on erityissuojeluksessa. [Ben Zyskowiec: Juuri näin!] Me laitamme 200 miljoonaa peruskoulun vahvistamiseen, [Välihuutoja] me ollaan huolehdittu kaiken tämän keskellä siitä, että kunta—valtio-suhde on neutraali, mikä mahdollistaa kunnille perusopetuksesta huolehtimisen. Me ollaan viety voimaan indeksitarkastukset yliopisto-, korkeakouluindekseihin. Me annamme miljardin tämän kaiken keskellä tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan, suomalaiselle tieteele, tutkimukselle ja elinkeinoelämälle. [Timo Harakan välihuuto] Isossa kuvassa osaaminen sen kaikilla tasoilla on hallituksen suojeluksessa. Ja mitä tulee ammatilliseen koulutukseen, niin leikkaus on leikkaus, siitä ei pääse mihinkään, mutta me käytämme Suomessa yli kaksi miljardia ammatilliseen koulutukseen. Ne rahat on syytä käyttää paremmin, ja sitä työtä tehdään, jotta se on mahdollisimman vaikuttavaa, ja me todella arvostamme ammatillista koulutusta ja ammatillista osaamista ja teemme kaikkemme, [Puhemies koputtaa] että sen taso pysyy korkeana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaa hyvä.

16.18 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy todeta arvon pääministerille, että meillä on kyllä vallan erilainen käsitys koulutuksen erityissuojeluksesta. Minulle koulutuksen erityissuojelu ei tarkoita sitä, että ammatilliseen koulutukseen suunnataan 120 miljoonan euron leikkaukset. [Ben Zyskowiec: No verrattakaa muihin säästöihin!]

Nämä säästötoimet kohdentuvat juuri koulutuksen järjestäjiin ensinnäkin alueilla, joilla nuorten oppivelvollisten määrä on pieni. Jo nykyisellään ammatillista koulutusta vaivaa pula lähiopetuksesta. Tunteja on jouduttu nipistämään ja oppimista siirtämään harjoitteluun tai työpaikoille. Lisäksi hallitus on tosiaan jo lopettanut aikuiskoulutustuen, eikä korvaavasta mallista ole tietoakaan.

Nykyajan työelämä vaatii vahvaa koulutus pohjaa mutta myös valmiuksia oman osaamisen kehittämiseen ja päivittämiseen. Hallitus on omilla toimillaan romuttamassa jatkuvan oppimisen ideologian ja laskee tietoisesti Suomen osaamistasoa. Kysynkin, arvoisa pääministeri Orpo: miksi porvarihallitus on jälleen kerran pettänyt koulutuslupauksen [Puhemies koputtaa] ja laskee tietoisesti Suomen nuorten ja aikuisten mahdollisuutta [Puhemies koputtaa] kouluttautua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.19 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole pettänyt koulutuslupausta. En toista kaikkea sitä, mitä äsken kerroin, kun luetteloin, kuinka paljon me käytämme resursseja kaiken keskellä — kaiken säästämisen, sopeuttamisen keskellä — osaamiseen, tutkimukseen ja innovaatioihin, koulutukseen Suomessa. Se on iso valinta, ja sen puolustaminen on ollut äärettömän vaikeaa kaiken tämän välttämättömän säästämisen keskellä. [Välihuutoja vasemmalta] Minusta on aivan väärin väittää jotain muuta.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Kyllä, ammatilliseen koulutukseen kohdistuu säästöjä, mutta kun me olemme arvioineet kokonaisuutta, niin tämä edelleen yli kahden miljardin potti on sellainen, että jos jostakin piti nipistää, ottaa ja leikata, niin se oli siitä, näin me arvioimme. Mutta siitä huolimatta on yli kaksi miljardia euroa [Timo Harakka: Se oli koulutus!] — kaksi miljardia euroa — ammatilliseen koulutukseen niin nuorille, ensitutkintoa opiskeleville kuin aikuis-koulutukseen. Se on todella suuri panostus kansakunnalta, ja siitä me pidämme kiinni. Käytetään ne rahat hyvin, eikä nyt aleta väittämään, että tässä maassa ei huolehdi koulutuksesta. [Naurua vasemmalta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

16.20 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tosiaan panostaa peruskouluun. Rahoitus kasvaa 200 miljoonalla eurolla. [Krista Kiuru: Ja valtionosuuksia leikataan!] Ammatilliseen koulutukseen kohdistetaan kymmenen miljoonaa euroa vuodessa oppimisen tukeen. Perustaitoja vahvistetaan, mikä hyödyttää myös ammatillista koulutusta.

Puhemies! Hallitus tekee koulutuksen kunnianpalautuksen: [Naurua vasemmalta — Välihuutoja] Lisätään matematiikan ja äidinkielen tunteja, jotta perustaidot vahvistuvat. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Saatetaan oppimisen tuki voimaan, että jokainen tukea tarvitseva oppilas saa tarvittavan tuen. Koulupoliisille suunnataan lisää varoja. Opettajille annetaan lisää kurinpitokeinoja, ja kännyköiden käyttöä rajoitetaan koulussa, jotta oppimisrauha säilyy ja oppimistulokset parantuvat. Kiusatun oikeusturvaa parannetaan, ja mielen ongelmiin puututaan terapiatakuulla, mitä te ette saanut voimaan.

Puhemies! Arvoisa opetusministeri, onko hallitus arvioinut tarkasti, miten ammattiopeutuksen leikkaukset kohdistuvat, jotta suomalaisten nuorten koulutus ei vaarannu? Voisitko myös avata oppositiolle, miksi tämä hallitus palauttaa koulutuksen arvostuksen? [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

16.22 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Koposta hyvästä kysymyksestä. [Välihuutoja] Olet selvästi hyvin perillä hallituksen panostuksista opetuksen suhteen.

Me tiedämme, että oppimisen tulokset Suomessa eivät ole niin hyviä kuin ne vielä vuosikymmen sitten olivat. Tiedetään myös, mihin pitää panostaa, ja siihen työhön olemme ryhtyneet. Tosiaankin ensi syksystä lähtien ensimmäisestä luokasta kuudenteen luokkaan tulee yhteensä kolme viikko-oppituntia lisää äidinkieltä, kirjallisuutta ja matematiikkaa. Nämä ovat nimenomaan niitä perustaitoja, joihin tulee panostaa. [Timo Heinonen: Hie-noa!]

Sitten olemme huolissamme segregatiosta kouluissa, siitä, että kaikilla ei mene yhtä hyvin. Siksi me vakinaistamme tasa-arvorahoituksen noin 50 miljoonaan vuositasolla, se on merkittävä panostus. Uudistamme oppimisen tuen. Haluamme varmistaa sen, että jokaiselle tarjotaan nimenomaan sitä tukea, jota jokainen tarvitsee ja jonka jokainen ansaitsee, jotta hän pääsisi polullaan eteenpäin. Tämä on merkittävä tasa-arvoteko myöskin. [Puhemies koputtaa] On selvä, että ellei tämä perusta ole kunnossa, niin millään jälkimmäisil-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

lääkään toimilla [Puhemies koputtaa] ei ole merkitystä, ja siksi me panostamme tähän jopa sen 200 miljoonaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri, nyt minuutti on käytetty. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä. [Miko Bergbom: Paljon on korjattavaa edellisen hallituksen jäljiltä!]

16.23 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työelämä on muuttunut nopeasti uudistuvaksi, talouden rakenne muuttuu, digitalisaatio etenee, teknologiat kehittyvät, uusia aloja syntyy ja vanhoja hiipuu. Työuran aikana on entistä tärkeämpää täydentää osaamista, ehkä opetella kokonaan uusi ammatti ja vaihtaa alaa. Valitettavasti ikäsyyrjintä estää vanhimpia ikäryhmiä pääsemästä työttömyyden kohdatessa kiinni uusiin töihin. Tutkimusten mukaan matalimmin koulutettujen työnhakijoiden tulevaisuudennäkymät ovat synkät.

Yli hallituskausien on ollut yhteisymmärrys, että osaamista pitää vahvistaa, mutta jostain syystä tämä hallitus on hylännyt edellisen hallituksen aloittaman koulutuksen kunnianpalautuksen. [Ben Zyskiewicz: Höpö höpö!] Hallitus on lakkauttanut aikuiskoulutustuen laajasta vastustuksesta huolimatta, ja nyt tämä 120 miljoonan leikkaus AMKEN mukaan johtaa siihen, että yli 11 000 opiskelijaa vähemmän uudistaa osaamistaan. Esimerkiksi sote-alan työvoimapula, miten siihen vastaatte? Miten hallitus aikoo vastata tähän osajapulaan samaan aikaan kun leikkaatte [Puhemies koputtaa] ammatillisesta koulutuksesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.24 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä aikuiskoulutustukeen tulee, niin täällä jo aikaisemminkin käsiteltiin niitä lukuja, kuinka moni hakeutui sote-alalle ja kuinka moni hakeutui sote-alalta pois, ja kuten tiedetään, niin se ei sitä ratkaissut. Mutta sen sijaan se, mikä on tärkeä asia, on se, miten siellä sote-alan sisällä voidaan kouluttautua pidemmälle. Ja nyt ne panokset, jotka tässä on — tässä on kymmenen miljoonaa euroa varattu tulevaan budjettiin — on viisasta kohdentaa pitkälti esimerkiksi siihen, miten voidaan työn ohella oppimista edistää. Erittäin tärkeänä pidän esimerkiksi kouluttautumista lähihoitajasta sairaanhoitajaksi. Sitä ei varmaan tällä resurssilla kokonaan pystytä hoitamaan, mutta ne panokset kannattaa sinne suunnata, koska juuri siellä, nimenomaan näissä julkisen sektorin tehtävissä, joissa vaaditaan muodollinen pätevyys, on eniten ollut hyötyä siitä, mitä aikoinaan aikuiskoulutuksella on haettu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Asell, olkaa hyvä.

16.25 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen linja on riskitiriidassa työmarkkinoiden tarpeiden ja osaamistason noston kanssa. Ammatillisten osajien tarve on esimerkiksi tekniikan ja terveydenhuollon parissa suuri ja koko ajan kasvava. Osajapulaa ei voida ratkaista, osaamistasoa ei saada nostettua eikä Suomen taloutta saada kasvuun koulutuksesta leikkaamalla. Tämä leikkausten kokonaissumma tarkoittaa laskennallisesti siis noin 1 600 opettajan vähennystä, niin kuin täällä on esille tuotu, eikä sitä rahoitusta ole korvamerkitty aikuisten ja oppivelvollisten välillä. Jos opettajat vähenevät, opetus vähenee kaikilta, joita he opettavat.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen määrä on jo pitkään ollut riittämätön, vaikka opiskelijoiden opetuksen ja tuen tarve on kasvanut. Nämä leikkaukset pahentavat tilannetta entisestään, joten on pakko kysyä, arvoisa hallitus ja valtiovarainministeri Purra: kun leikkaukset leikkaavat myös tulevaisuuden kasvua ja yritysten kilpailukykyä, niin miten tässä tilanteessa Suomella on tähän varaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

16.27 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Haluan ehkä muistuttaa tässä kuitenkin nyt isosta kuvasta. Me tarvitaan monenlaista osaajaa, me tarvitaan korkeakoulutettuja, me tarvitaan ammattikoulun käyneitä, lukion käyneitä. Tämä on osa meidän koulutuspalettiamme. Isossa kuvassa määrärahat ovat hyvällä tasolla, tehdään lisäpanostuksia nyt vaikka tutkimukseen, tki-toimintaan, 280 miljoonan osalta ensi vuoden kohdalla. [Timo Harakan välihuuto] Kyllä nämä panostukset ovat merkittäviä, mutta on selvä, että tilannetta pitää seurata.

Pitää varmaan pohtia pidemmällä tähtäimellä koulutuksen rakennetta noin yleisellä tasolla: Miten iso ongelma on eri tutkintojen kasautuminen? Kun koulutetaan uudelleen johonkin, onko oleellista, että se on täysi tutkinto, vai voisiko sen muodostaa pienemmistä kokonaisuuksista? Tämä on myöskin pohdintaa resurssien järkevästä käytöstä.

Tästä 1 600:sta: Se lähtee kaikesta siitä olettamuksesta, että kustannusrakenne on pelkästään palkkakuluja. No, niinhän ei ole. Todellinen vaikutus on varmaan huomattavasti pienempi, mutta ei käy kiistäminen, etteikö tämä olisi määrärahojen leikkaus. Se ei kuitenkaan tarkoita muuta kuin sitä, että se on viime vuoden tasolla kokonaisuudessaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri, nyt aika on täytetty ja ylitetty. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.28 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisesta koulutuksesta valmistuu korvaamatonta työtä tekeviä lähihoitajia, kokkeja, putkiasentajia ja vaikka ammattilaisia sinne maa- ja metsätalousalalle. Keväällä 2023 perussuomalaisten puheenjohtaja Purra totesi, että hän haluaa ammatilliseen koulutukseen arvonalautuksen. Keväällä 23 ennen eduskuntavaaleja kokoomuksen puheenjohtaja Orpo totesi, että koulutus on erityissuojeluksessa. [Timo Heinonen: Kyllä, näin on!] Nyt kun teillä onkin kädesänne ministerinsalkut, vaihtuivat lupaukset leikkauksiin. Te leikkaatte yli sata miljoonaa ammatillisesta koulutuksesta. [Ben Zyskowitz: Verratkaa muihin leikkauksiin!] — Se ei kuulosta ihan reilulta edes äänestäjien näkökulmasta, ei edes silloin, vaikka edustajanne huutavat, että verratkaa niihin muihin leikkauksiin. Kyllä, ei saa hoitoa sotestakaan, mutta leikataan samalla koulutuksesta.

Kertoisitteko nyt, arvon ministeri Purra, mitä te tarkoittatte ammatillisen koulutuksen arvonalautuksella silloin, kun tämän lausuntonne annoitte? En usko, että kukaan muu ministeri osaa teidän puolestanne lausuntonne selittää. [Tuula Väättäinen: Eikä ehkä haluaakaan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Opetusministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

16.29 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Me tehdään tällä kaudella merkittäviä uudistuksia niin peruskouluun, lukioon kuin ammattikoulutukseen — varhaiskasvatukseenkin tulee uudistuksia. Teemme lisää panostuksia, varaamme lisää rahaa koulutukseen, opettajien koulutukseen, varhaiskasvatuksen ammattilaisten koulutukseen. Iso kuva on se, että pyrimme näissä varsin niukoissa puitteissa toimimaan niin hyvin ja tehokkaasti kuin mahdollista.

On selvää, että jos meillä olisi antaa lisää varoja, niin varmaan pääsisimme vielä parempaan. Yhtä lailla on selvää, että siinäkin tilanteessa, että emme voi budjetteja kasvattaa, pyrimme tekemään uudistuksia, jotta toiminta olisi mahdollisimman tuloksellista, mahdollisimman motivoivaa, jotta työhyvinvointi niin opettajien kuin oppilaitten osalta olisi mahdollisimman hyvää. Siihen tähtää esimerkiksi rahoitusmallin uudistaminen, jolla pyritään nimenomaan kannustamaan siihen paikalliseen joustoon [Puhemies koputtaa] ja yrityselämän kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.30 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos aikuiskoulutustuen lakkauttaminen ja tämä jättimäinen säästö ammatillisesta koulutuksesta on erityissuojelua ja kunnianpalautusta, niin, arvoisa pääministeri, pyydän, että lopetatte tämän kunnianpalautuksen heti. [Ben Zyskowiec: Höh höh!]

En tiedä, tiedätkö, mikä tilanne on tuolla kentällä. Kävin itse tiistaina Etelä-Pohjanmaalla, tapasin koulutuksen ammattilaisia siellä. He kertoivat, että tilanne on nyt se, että siellä työttömyys kasvaa ja samaan aikaan on pula osaajista. Kun kysyin heiltä, mikä on ratkaisu, he sanoivat, että koulutus ja osaaminen. Ja nyt tilanne on se, arvoisa ministeri, että ei siellä millään pienellä säädöllä tästä selvitä. Heidän viestinsä oli selvä: mitenkään tätä leikkausta ei voi hoitaa niin, etteikö se kohdistu myös nuoriin ikäluokkiin.

Jos me haluamme tästä suosta jotenkin selvitä, niin se edellyttää sitä, että meillä on osaaavaa työvoimaa sinne, missä työvoimaa tarvitaan. Nyt te pahennatte tällä päätöksellä sekä työvoimapulaa että työttömyyttä ja samaan aikaan jaatte lisää [Puhemies koputtaa] veronkevennyksiä suurituloisille ja Kela-korvauksia. [Puhemies: Kysymys!] Ovatko ne tärkeämpiä kohteita, ministeri Adlercreutz?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

16.32 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Se, mistä puhuitte, edustaja Lindtman, oli kohtaanto-ongelma: se, että on tarvetta tietyillä aloilla, mutta sitten kouluttaudutaan toisille aloille. Nimenomaan tähän pyritään nyt vaikuttamaan. Se toiminnanohjauksen kokeilu, johon 40 opetuksen tarjoajaa ja opetuksen järjestäjää pääsee mukaan, nimenomaan tarjoaa niitä työvälineitä, sitä joustoa, jota esimerkiksi tämä, jonka kanssa puhuitte, varmasti on peräänkuuluttanut itsekkin. Nähdään se paikallinen tarve, pystytään ohjaamaan resursseja paremmin, sen sijaan, että aina ministeriöstä tulee määräys siitä, mihin ne varannot pitää suunnata. Nyt tämän kokeilun myötä pystyy paikallisesti sen määrittelemään joustavammin. [Krista Kiurun välihuuto] Tämä on nimenomaan ratkaisu tähän asiaan. On selvää, että jos sen kaveriksi voisimme laittaa miljoonittain lisää rahaa, niin varmaan se olisi vielä helpompaa, [Välihuutoja vsemmalta] mutta tässä tartutaan nimenomaan tähän mainitsemaanne ongelmaan.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

16.33 **Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Meillä siellä kotona Turussa, arvoisa pääministeri, on iso telakka, kymmenentuhatta työntekijää, ja nyt tuo telakka on saanut uuden ison tilauksen, puolitoista miljardia euroa. [Oikealta: Hienoa!] Se tarvitsee uutta työvoimaa, osaavaa työvoimaa, mutta te leikkaatte ammattityövoimasta, osaavista työntekijöistä tulevaisuudessa.

Eilen täällä käsiteltiin paikallista sopimista, sen lisäämistä. Tuo esitys johtaa palkka-dumppaukseen ja ulkomaisen halpatyön laajenemiseen. [Timo Heinonen: Ei pidä paikaansa!] Näillä eväilläkö te, arvoisa pääministeri Orpo, nostatte tämän turkulaisen, saksalaisomisteisen mutta tappiota tekevän telakan plussalle? Ei tällä tavalla lisätä tuottavuutta, ei lisätä talouskasvua. Teidän politiikkanne on laiskan pääoman politiikkaa. Ette investoi osaamiseen, leikkaatte siitä ja poljette vain työehtoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.34 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elinkeinoministeri Rydman on paikalla ja voi ehkä jatkaakin tästä, mutta ymmärsinkö oikein, että teidän mielestänne telakkaa ei pitäisi tukea, [Johannes Yrttiahon välihuuto] sitä tappiota tekevää telakkaa, niin kuin sanoitte? Se on aikamoinen lausunto, nimittäin hallitus on tehnyt hartiavoimin töitä sen eteen, että Suomessa on niin Turun telakka, Rauman telakka kuin Helsinginkin telakka ja että niillä on tilauskirjoissa tuotteita, jotta on töitä. Kyse on kymmenientuhansien ihmisten työpaikoista, suomalaisista työpaikoista. Kaiken a ja o on se, että siellä on tilauksia, ilman sitä ei ole työpaikkoja.

No, sitten mitä tulee osaavaan työvoimaan, niin tämä leikkaus ammatilliseen koulutukseen ei kyllä uhkaa telakkateollisuutta, ei varmastikaan. Nyt on aivan oleellista katsoa kokonaisuutta jälleen kerran. Ne panostukset, mitä tehdään esimerkiksi innovaatiotoimintaan, koulutukseen, huippuosaajiin, jotta ne laivat kehittyvät, jotta ne ovat maailman parhaita tuotteita myös jatkossa — se on tässä nyt kaikkein oleellisin asia. Ja edelleen toistan: yli kaksi miljardia euroa ammatilliseen koulutukseen, nuorisoasteelle — sitä kehitetään — [Puhemies koputtaa] ja aikuiskoulutukseen. Ei tämä ole loppumassa mihinkään. [Krista Kiuru: Ja 120 miljoonaa miinusta!]

2.3. Suullinen kysymys hallituksen työllistämistoimista (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 135/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.35 **Harry Harkimo liik:** Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Hyvä pääministeri, tällä hetkellä Suomessa on kolmesataatuhatta työtöntä, joista yli satatuhatta on pitkäaikais-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

työttömiä. Teillä on budjetissanne kaksi miljardia säästöä siitä, että työllistätte satatuhatta työllistä lisää. Tällä hetkellä on tullut neljäkymmentätuhatta työtöntä, eli ette ole työllistänyt yhtään sen hallituskauden alun jälkeen. Ymmärrän, että rukoilette joka päivä, että tulee nousukausi, ja yritätte sanoa, että valonpilkahduksia näkyy. En ole nähnyt yhtään valonpilkahduksia. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Lisää työttömiä tulee koko ajan. Kysyisinkin teiltä, kun laskitte kotitalousvähennystä ja nyt te ette halua kouluttaa ihmisiä uudelleen, kun digitalisaatio ja tekoäly lisääntyvät: millä te meinaatte saada nämä ihmiset töihin? Se ei riitä, että valtiovarainministerillä on laskennallisia työllisiä, joista te höpötätte koko ajan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.37 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee edustajan esille nostamiin lukuihin, niin on aika olennaista erottaa kuitenkin suhdanne ja sitten se laajemman kuvan taloudellinen kehitys. [Ben Zyskowicz: Se menee yli hilseen! — Naurua oikealta] Meillä on ollut hyvin vaikea suhdannetilanne, mutta itse asiassa valoa on ennusteiden mukaan jo aika paljonkin näkyvissä.

Hallitus haluaa paitsi tasapainottaa julkista taloutta myös panostaa voimakkaasti kasvuun. Meillä on merkittäviä kasvupanostuksia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Lyhyellä aikavälillä houkuttelemme Suomeen investointeja sekä erittäin kilpailukykyisellä investointitukikannusteella, veromuotoisella sellaisella [Timo Harakka: Se on vuoden voimassa!] että sitten tukimuotoisella, jolla houkutellaan vähän pienempiä investointeja Suomeen. Pitkällä tähtäimellä panostamme historiallisesti myöskin tutkimus-, kehitys-, innovaatiopanostuksiin, millä luomme edellytyksiä nimenomaisesti osaamispohjaiselle tulevaisuuden kasvulle. [Timo Harakka: Koska se on laki!] Meillä on mittava infrapaketti, jolla lähdetään myöskin tässä hetkessä rakentamaan. Ja tämä minuutti ei edes riitä kaikkien niiden kasvutoimien luettelemiseen, joita hallitus tekee tulevaisuuden [Puhemies koputtaa] talouskasvun edistämiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aihepiiriin liittyen. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

16.38 Pia Hiltunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä kuultiin monenlaisia näkemyksiä siitä, miten koulutus on erityissuojeluksessa ja leikkaukset ovat leikkauksia, mutta tosiasia on kuitenkin se, että vastoin teidän vaalilupauksianne heikennätte suomalaista koulutusta ja sivistystä. Te tiedätte itsekin, että leikkaukset ammatilliseen koulutukseen heikentävät koulutusmahdollisuuksia ja pahentavat työvoimapulaa esimerkiksi siellä sote-alalla ja teollisuuden puolella. Tähän ei kertakaikkisesti olisi varaa. Hallituksen puheet koulutuksen erityissuojeluksesta voidaan siis viimeistään nyt unohtaa. [Ben Zyskowicz: Höpö höpö!] Te ette halunneet tuoda hyväosaisia mukaan talouden tasapainotukseen, mutta olette sen sijaan valmiita ottamaan sen koulutuksesta, Suomen menestyksen kivijalasta — suoraan sanottuna kyllä heikko esitys. Arvoisa pääministeri Orpo, miten hallitus nyt kuvittelee ratkaisevansa tosiasiasa tulevaisuuden työvoimapulan ja varmistaa riittävän osaamistason, kun samaan aikaan heikennätte leikkauksilla mahdollisuuksia koulutukseen ja menestykseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Multala, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

16.39 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella hienoa, että tässä salissa ollaan laajasti huolissaan suomalaisten koulutustasosta, sillä fakta on, että olemme pysähtyneet paikallemme ja 20 vuoden ajan meidän koulutustasomme nuorten osalta on pysynyt paikallaan nimenomaan kun katsotaan korkeakoulutettujen osuutta, ja kun katsotaan ennakointitietoja, niin tulevaisuudessa yhä useampi uusi työpaikka vaatii nimenomaan sitä korkea-asteen osaamista. [Krista Kiuru: Sen takia ammattikoulusta leikataan niin paljon!]

Ja kun tässä viitattiin nimenomaisesti sote-alaan, sinne olemme pystyneet lisäämään aloituspaikkoja, kohdentaneet ne nimenomaisesti näille erityisille työvoimapula-aloille, kuten sote-alalle ja varhaiskasvatuksen opettajien koulutukseen. Nyt tuli budjettiriihestä myös uusi päätös siitä, että varhaiskasvatuksen opettajakoulutukseen lisätään entisestään panostuksia, jotta saataisiin tänne pääkaupunkiseudulle lisää osaavaa työvoimaa. Tässä pyrimme tekemään myös paljon muita toimenpiteitä, ja voi sanoa, että kyllä tutkijapilottikin on merkittävä panostus osaamistason nostoon näissä t&k-panostuksissa. Siihen suunnataan tällä hallituskaudella 250 miljoonaa euroa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys metsien suojelun korvauksista (Timo Mehtälä kesk)

Suullinen kysymys SKT 136/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysyjä. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.40 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Onko hallituksessa metsänomistajan ystäviä? Onko siellä ministereitä, jotka muistavat perusoikeuksien, mukaan lukien omaisuudensuojan, kuuluvan myös meille metsänomistajille? Olen tästä erittäin huolestunut. Metsäyhtiön aiheuttamat törkeät raakkutuhot ovat täysin tuomittavia, mutta on erikoista, että ministeri Mykkänen esitti ratkaisuksi julkisesti vaatimuksia metsien suojelusta ilman korvauksia, siis ilman korvauksia metsänomistajille, ja neuvotteli ne läpi omin päin ilman metsänomistajia. Muu hallitus, mukaan lukien metsätaloudesta vastaava ministeri Essayah, on lähinnä seurannut näitä tapahtumia vierestä.

Arvoisa puhemies! Kysyn maa- ja metsätalousministeri Essayah’lta: Pitääkö metsänomistajien hyväksyä mukisematta se, että tulonlähde viedään pois, siis käytännössä sosialisoidaan? Ja missä te olitte, kun tämä paperi neuvoteltiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

16.42 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä hallituksessa on metsänomistajan ystäviä ja myöskin metsänomistajia, [Välihuutoja] ja oppositionkaan ei tarvitse olla huolissaan siitä, etteikö tämä hallitus kun nioita nimenomaisesti omaisuudensuojaa.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Ensinnäkin, ei ole tehty minkäänlaisia diilejä tai neuvotteluja kenenkään pään ylitse, vaan nämä metsäyhtiöt ovat itsenäisesti ilman mitään kollektiivista sopimusta käyneet kertomassa ympäristöministeri Mykkäselle siitä, minkätyyppisiä sitoumuksia he ovat omassa toiminnassaan valmiita tekemään näitten hyvin tuntemiemme Hukkajoen tapahtumien jälkeen.

Sen sijaan on hyvä ymmärtää, että meillä tällä hetkellä Suomessa on erittäin hyvä lainsäädäntö. Meillä on hyvä metsälaki, meillä on hyvä luonnonsuojelulaki. Luonnonsuojelulain 77 §:ssä jo tällä hetkellä pystytään tämä raakun suojelu huomioimaan, mistä seuraa se, että mikäli ely-keskuksissa tehdään rajausta, jolla halutaan alueella raakku suojella, niin silloin siitä maksetaan metsänomistajalle käypä korvaus. [Puhemies koputtaa]

Tällä hetkellä ei ole mitään sellaisia lainsäädäntömuutoshankkeita meneillään sen paremmin [Puhemies koputtaa] ympäristöministeriössä kuin maa- ja metsätalousministeriössä, joten metsänomistaja voi [Puhemies koputtaa] nukkua yönsä ihan rauhassa. [Välihuutoja oikealta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

16.43 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta haluaa, että luonnosta ja siellä elävistä eliöistä ja eläimistä pidetään huolta ja että Suomessa myös jatkossa harjoitetaan vastuullista metsätaloutta. Vastuullisen metsätalouteen ei luonnon tuhoaminen kuulu, ja nyt on todennäköisesti rikottu lakia. Mutta jos yksityisten ihmisten omaisuutta, metsää, suojellaan tai sitä jätetään käyttämättä, se pitää myös korvata asianmukaisesti ja tehdä yhdessä metsänomistajien kanssa. Nyt ministeri on metsänomistajien sijaan neuvotellut tai keskustellut näistä asioista ylikansallisten pörssiyhtiöitten kanssa ja miettinyt siellä näitä asioita. Te ette ole sitten kuullut näitä meidän metsänomistajia. Kuka olisi uskonut, että historiallisen oikeistolainen hallitus tekee näin sosialistista politiikkaa? Arvoisa maa- ja metsätalousministeri Essayah, miksi te ette ole vielä kuullut metsänomistajia, ja milloin te aiotte heitä tässä kuulla?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

16.44 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, tällä hetkellä tosiaankaan ei ole mitään tarvetta tehdä esimerkiksi metsälakiin muutoksia. Sen sijaan meillä luonnonsuojelulaissa on jo olemassa pykälä, jonka perusteella voidaan tehdä suojelupäätöksiä, ja silloin luonnollisesti siitä suojelusta tulee myöskin korvata maanomistajalle ja metsänomistajalle. [Keskeltä: Kannatatteko luonnonsuojelua?] Mutta sen sijaan, niin kuin tämän tapauksen yhteydessä on huomattu, laissa itsessään ei ole puutteita vaan sen noudattamisessa. Ja sen tähden on tärkeää pohtia sitä, millä tavalla esimerkiksi ennaltaehkäistään ja valvotaan paremmin, jotta voidaan varmistua, että vastaavanlaisia tapauksia kuin Hukkajoella on tapahtunut ei pääse syntymään. Itse asiassa tällä hetkellä ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö yhdessä suunnittelevat sellaista pyöreää pöytää, jossa nimenomaisesti ovat mukana niin metsäkeskukset ja elyt kuin myöskin MTK metsänomistajien edustajana ja jossa katsomme ja tarkastelemme sitä, voitaisiinko vaikkapa satelliitti- tai droonivalvontaa tehostaa ja millä ta-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

valla pystymme ennaltaehkäisemään paremman tiedonsaannin kautta tämäntyyppisiä valittavia tapauksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

2.5. Suullinen kysymys jokihelmisimpukan suojelusta (Tiina Elo vihr)

Suullinen kysymys SKT 137/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Elo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.45 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Suomea ovat viikkokaupalla puhuttaneet metsäteollisuuden aiheuttamat tuhot raakkujoilla. Raakkujen joukkotuho on johtanut laajoihin vaatimuksiin toimista, joilla vastaavat tapahtumat pystytään tulevaisuudessa estämään.

Hallitus, teiltä odotetaan nyt toimia. Toistaiseksi ainoa toimi on ollut ministeri Mykkänen kahvittelemassa ja käsiä puristelemassa metsäteollisuuden kanssa. Keskustelun jälkeen saimme kuulla, että metsäteollisuus on sitoutunut suojelemaan luontoa. Saimme kuulla, että se on sitoutunut jättämään raakkujen elinalueella 50 metrin suojavyöhykkeet. No, näitähän meille on uskoteltu jo aiemmin, mutta näiltä puheilta on väärinkäytösten myötä pudonnut pohja pois.

Kysynkin ministeri Mykkäselä: miksi hallitus ei halua turvata Suomen uhanalaista luontoa lainsäädännöllä, vaan sille riittävät alan omavalvonta ja kauniit lupaukset, joita on aiemminkin räikeällä tavalla rikottu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.47 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin uskon, että on jokaisen suomalaisen, myös meidän metsää omistavien suomalaisten, etu, että puunjalostusketjun sitoumuksiin ja lupauksiin asiakkaille voi luottaa ja että me suomalaiset kyllä osaamme hoitaa metsiämme niin, etteivät uhanalaiset lajit tuhoudu. [Vihreistä: Ei osaa!] Tässä mielessä on minusta täysin luonnollista, että kun yhtiöllä on ollut vuosikausia sitoumus myös esimerkiksi uhanalaisen raakun, jokihelmisimpukan, suojaamiseen, niin tällaisen tilanteen edessä, kun on laiminlyöty, on syytä myös kysyä, onko sitoumus voimassa vai ei. Siihen yhtiöt ovat itse vastanneet, aivan kuten ministeri Essayah totesi jo viikkoja sitten. Siitä ei tarvinnut keskustella eikä keskusteltu nyt tiistaina, kun metsäjohtajia tapasin. Silloin keskustelimme ennaltaehkäisyn ja valvonnan keinoista, lajitietojen saamisesta, satelliittivalvonnasta ja niin edelleen.

Mitä tulee sitten muihin lainsäädännön täsmentämisiin, vastuukysymyksiä tarkastellaan, ovatko ne riittävän selvät. Sinänsä tästä teosta voidaan tuomita neljä vuotta vankeutta, ja se on selvä luonnonsuojelurikkomus, mutta siihen ei ehkä vihreidenkään mielestä [Puhemies koputtaa] — mielelläni kuulen, jos on toinen näkemys — voi uhanalaisten laji-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

en suojelu pelkästään perustua, että aina on kartalla rajaukset olemassa. Me puhutaan sa-doista [Puhemies koputtaa] metsäluonnon uhanalaisista lajeista, [Puhemies: Kiitoksia! — Puhemies koputtaa] ja ne täytyy ottaa huomioon myös [Puhemies: Nyt minuutti on kulu-nut, edustaja Mykkänen!] uhanalaisina lajeina metsänhoidossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

16.48 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Muutama sitaatti hallitusohjelmasta: ”Metsänomistajan päätösvaltaa metsien käytössä vahviste-taan.” ”Maan- ja metsänomistaja on itse paras päättämään omaisuutensa hoidosta ja käy-töstä.” ”Omaisuuden suojaa kunnioitetaan.”

Arvoisa puhemies! Ongelma on se, että hallitus ei noudata omaa ohjelmaansa. Ministeri on julkisessa puheessaan asettanut suojelutavoitteita, joista hän on sitten keskustellut tai kuullut niiden toteuttamisesta metsäalan yrityksiä ilman, että näissä keskusteluissa ovat ol-leet läsnä ne, jotka ovat päätöksien kohteita, eli metsänomistajat. Tässä ikävästi romut-tuivat pääministeri Orpon hallitusohjelman kirjaukset, joita alussa luettelin: kirjaukset metsänomistajan päätösvallan kasvattamisesta ja omaisuuden suojan kunnioittamisesta. Kysyn pääministeri Orpolta: oliko ministeri Mykkäsellä mandaatti asettaa uusia suojeluta-voitteita, [Puhemies koputtaa] ja oliko koko hallitus tästä mandaatista tietoinen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.49 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittääksemme olemme yhtä mieltä siitä, että nämä traagiset tapaukset Huk-kajoella ja eräissä muissa kohteissa ovat epäonnistumisia nimenomaan puuta ostavan teol-lisuuden hankintaketjussa, eivät metsänomistajapuolella. [Anne Kalmari: Ja metsänomis-tajaa rangaistaan!] Ja siinä tilanteessa, kun joudumme varmistamaan, miten voisimme val-tiona auttaa valvonnassa ja ennaltaehkäisyssä, on luonnollista, että ne, jotka ovat epäonnis-tuneet, eli metsäyhtiöt omassa alihankintaketjussaan, ovat ne, joiden kanssa ensimmäisek-si käydään läpi, mitä tässä on tapahtunut heidän mielestään, miten voidaan ennaltaehkäis-tä, valvoa. Nyt, kun keskustelu siirtyy käytännön tasolle, muun muassa niihin tietoihin, jotka ovat metsänomistajan hallussa, laajempi työryhmä katsoo — myös metsänomistajat mukaan lukien. Mutta marssijärjestys tässä on ollut aivan selvä: me pyrimme auttamaan metsäyhtiöitä toimimaan lakien mukaan ja niin, että luottamus suomalaisen luonnon suo-jaan on olemassa. Sen sijaan, kuten olen itsekin julkisuudessa korostanut, puukaupan eh-dot ovat Suomessa pitkän perinteen kautta syntynyt asia, jossa on varmasti asioita, joista koko ajan metsänomistajat ja metsäteollisuus neuvottelevat. [Puhemies koputtaa] Mutta niihin hallitus ei lähde päämääröimään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liit-tyen. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

16.51 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskusta peräänkuuluttaa reiluutta ja sitä, että ne, joita päätökset koskevat, myös pääsevät niihin pöytiin sitten mukaan eivätkä vain seuraa tilanteita mediasta. [Mauri Peltokangas: Juuri-han se sanottiin, että pääsevät!] Peräänkuulutamme myös sitä, että arvokkaat luontokoh-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

teet suojellaan ja lakeja noudatetaan. Jotta tähän päästäisiin, lainsäädännön tulee olla selkeää, jotta ely-keskukset ympäri Suomen voivat tehdä samanlaisia päätöksiä. Ja tässä valitettavassa raakkukeississä ely-keskus antoi suosituksen jokivarren suojakaistasta, vaikka elyllä olisi ollut mahdollisuus tehdä rajauspäätös ja samalla osoittaa korvaus maanomistajalle.

Ministeri Mykkänen, te peräänkuulutatte ennaltaehkäisyä. Luonnonsuojelulakia tulkitaan monissa muissakin suojelukohteissa vaihtelevilla tavoilla. Kysynkin ministeri Mykkäselä: onko hallitus muuttamassa luonnonsuojelulakia selkeämpään suuntaan siten, että rajauspäätöksillä varmistetaan alueen tarkka suojelu ja samalla myös korvaus [Puhemies koputtaa] maanomistajalle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.52 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, kuten olen sanonutkin, tässä asiassa sinänsä on kyse asiasta, jota tutkitaan törkeänä luonnonsuojelulain rikkomisena. Kuten ministeri Essayah totesi, pykälät ovat sinänsä selvät. Sitten on alalla omia sitoumuksiaan, sopimusmallejaan, traditio niiden kehityksestä — se on toinen asia. Nyt valtio ennen kaikkea miettii — tietysti yhdessä niiden kanssa, joilla tämä epäonnistuminen on tapahtunut — voidaanko me auttaa metsäläälä palauttamaan luottamus sillä, että on ennaltaehkäisyä ja valvontaa, että esimerkiksi lajitiedot tulevat metsänkäyttösuunnitteluun riittävän aikaisessa vaiheessa ja että toisaalta jälkikäteisvalvonta tuo riittävän pelotteen sille, ettei tällaisia rikkomuksia tapahdu.

Mitä tulee sitten itse lakisääläiseen lajisuojeluun, niin tämä asia on sellainen, jossa siis sinänsä selvilläölokysymyksiä ja vastuukysymyksiä tarkastellaan perusteellisesti ja rauhassa, tässä ei hätiköintiin kannata mennä: onko jotain, mitä pitää täsmentää. Se on normaalia. Mutta se periaate Suomessa on, sanoisin, vääljäämätön — ja toivon, että esitätte, jos haluatte muuttaa sen — että kun meillä on satoja uhanalaisia lajeja pelkästään metsissä, niin niiden suojaaminen, arvokkaan suomalaisen uhanalaisen lajin suojeleminen, ei voi perustua [Puhemies koputtaa] kaikissa tapauksissa siihen, että ne rajataan rajauspäätöksellä, vaan ne lajit ovat sellaisia, [Puhemies koputtaa] jotka metsänhoidossa otetaan huomioon.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys paikallisen sopimisen vaikutuksista (Saara-Sofia Sirén kok)

Suullinen kysymys SKT 138/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysyjä. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.53 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee talouskasvua, ja kaikki kestävä kasvu rakentuu työpaikoilla koko työyhteisön voimin. Meidän päättäjien tehtävänä on rakentaa sellaista toimintaympäristöä, joka mahdollistaa talouden kasvun ja yritysten menestymisen. Parhaiten kasvun ja menestyksen edellytykset tunnetaan yrityksissä,

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

siellä paikan päällä, arjessa. Paikallinen sopiminen mahdollistaa joustavat ratkaisut työehtosopimusten puitteissa. Se tuo suomalaiset yritykset yhdenvertaiseen asemaan sopimista ja sopimisen mahdollisuuksia koskien. Tämä on sekä työnantajan että työntekijän etu. Yritykset kasvavat ja menestyvät yhdessä sopien ja yhdessä työtä tehden. Lisää kasvua, lisää tuottavuutta, lisää kilpailukykyä. Paikallinen sopiminen on yksi esimerkki hallituksen työelämäuudistuksista. Kysyisin valtiovarainministeri Purralta: minkälaiset vaikutukset hallituksen työelämäuudistuksilla on [Puhemies koputtaa] talouden kasvuun ja julkisen talouden pitkän aikavälin näkymiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.55 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys paikallisen sopimisen lisäämisestä kohdistuu juuri sinne yrityksiin ja työpaikoille, joihin me toivomme niitä oikeita vaikutuksia työpaikkojen määrään, yrittämiseen, investointeihin ja niin edelleen. Se, että tälle yhdelle esitykselle ei kyetä laskennallisesti määrittämään selkeitä työllisyysvaikutuksia tai talouskasvuvaikutuksia, ei tietenkään tarkoita sitä, että esityksellä ei niitä olisi. [Niina Malmin välihuuto] Hallituksen työmarkkinoille ja muualle yhteiskuntaan tekemät rakenteelliset toimet tähtäävät nimenomaan siihen, että näitä toimintaedellytyksiä ja sitä ympäristöä, jossa meidän yritykset toimivat, parannetaan. Kun yrityksiltä itseltään kysytään, miten he näkevät paikallisen sopimisen vaikutuksen esimerkiksi rekrytointeihin, niin erittäin merkittävä osa yrityksistä, vähän tutkimuksista riippuen, noin 70 prosenttia, on sitä mieltä, että nimenomaan paikallisella sopimisella on vaikutus seuraavan työntekijän palkkaamiseen. Toisaalta silloin, kun suhdanne on heikko ja yritys esimerkiksi vaikeuksissa, se mahdollistaa sekä työntekijöitä että työnantajia itseään [Puhemies koputtaa] helpottavia ratkaisuja. [Niina Malm: Se on mahdollista jo nyt!]

2.7. Suullinen kysymys paikallisen sopimisen vaikutuksista (Miko Bergbom ps)

Suullinen kysymys SKT 139/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Bergbomin kysymys koskettelee samaa aihepiiriä. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.56 Miko Bergbom ps: Arvoisa herra puhemies! Suomalaisilla työpaikoilla sovitaan joka päivä paikallisesti. Niin yrittäjien kuin työntekijöiden etujärjestöt ymmärtävät sen, että paikallisiin olosuhteisiin kannattaa löytää paikalliset ratkaisut. Kysymys kuuluu enää, ymmärtääkö tämä eduskunta sen.

Työajan joustot ja muun muassa palkan kannustinjärjestelmät ovat esimerkkejä siitä, mitä paikallisella sopimisella voidaan saada aikaan. Parhaimmillaan sillä voidaan saada

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

vaikkeassa taloudellisessa tilanteessa myös pelastettua työpaikkoja ja toisaalta myös synnytettyä työpaikkoja sinne, missä niitä ei vielä ole.

Maamme elää jatkossakin työstä ja yrittäjyydestä, eikä eduskunnalla ole varaa unohtaa sitä. On herättävä todellisuuteen. Suomi ei ole saanut kasvua aikaan noin 16 vuoteen. Se on katastrofi koko suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoitukselle. Hälytyskellot soivat — kuuleeko salin vasen laita? [Niina Malmin välihuuto] Arvoisa työministeri Satonen, miten paikallista sopimista jo tänä päivänä on hyödynnetty, ja kuinka paljon erityisesti pk-sektori on tätä uudistusta toivonut?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.57 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä uudistusta on todellakin pk-sektori toivonut jo kymmeniä vuosia, ja onneksi se nyt tulee. Siellä, missä paikallista sopimista on aiemmin käytetty eli järjestäytyneessä kentässä, tulokset ovat poikkeuksetta olleet hyviä. Siitä kertoo myös se, että TES-neuvottelujen yhteydessä usein paikallisen sopimisen mahdollisuuksia on laajennettu. Näin on tehty nimenomaan sen takia, että se paikallinen sopiminen toimii sekä työntekijöiden että työnantajan näkökulmasta ja pystyy sitä tuottavuutta sinne työpaikoille entistä enemmän tuomaan.

Ehkä tässä asiassa olisi nyt hyvä ymmärtää se, että kun ollaan siellä suomalaisessa yrityksessä — itsekin olen entinen yrittäjä — ja ollaan siellä pienissä yrityksissä, missä on ehkä muutama ihminen töissä, niin ei siellä olla eri puolilla, vaan siellä ollaan samalla puolella. Jos se yritys pärjää, niin myös työntekijä pärjää. Yhdessä yrittäjä ja työntekijät hyötyvät siitä, että se yritys pystyy paikallisesti soveltamaan niitä ratkaisuja.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys liikunta- ja kulttuuriseteleistä (Mikko Ollikainen r)

Suullinen kysymys SKT 140/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Nästa fråga, ledamot Ollikainen, varsågod.

Keskustelu

16.58 Mikko Ollikainen r: Ärade talman! Svenska riksdagsgruppen presenterade nyligen 26 åtgärder för att få igång ekonomisk tillväxt i Finland. Ett viktigt element är att främja arbetsvälmåendet och därför vill vi göra kultur- och motionsförmånen tillgänglig för enskilda näringsidkare.

Arvoisa puhemies! Työnantaja voi vuoden aikana tarjota palkansaajille verovapaasti liikunta- ja kulttuurietua 400 euroon asti. Suomessa on kuitenkin paljon yrittäjiä, ja yli puolet suomalaisista yrittäjistä on yksinyrittäjiä. Nykyisten verosääntöjen mukaan suurin osa yksinyrittäjistä ei voi hyödyntää kulttuuri- ja liikuntaetua. Me ruotsalaisessa eduskuntaryhmässä haluamme, että nämä etuudet ovat kaikkien yrittäjien saatavilla. Tämä ehdotus ei lisäisi valtion menoja mutta lisäisi hyvinvointia ja tukisi myös kulttuuria. Kysyn, arvon

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

ministeri Purra: Oletteko valmis harkitsemaan liikunta- ja kulttuurisetelien käytön laajenemista myös yksinyrittäjille? [Puhemies koputtaa] Entä miten voimme tukea näiden taloudelle tärkeiden yrittäjien hyvinvointia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

17.00 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustajalle tästä kysymyksestä.

Toden totta nämä virikesetelit ja niiden hyödyntäminen työpaikoilla ja yrityksissä voivat olla merkittävä tekijä työhyvinvoinnin lisäämiseen. Näitä on viime vuosina merkittävästi laajennettu, mutta tämä hallitus ei halua jäädä siihen, vaan meillä hallitusohjelmasta löytyy kirjaus nimenomaan virikesetelien käyttöalan laajentamisen suhteen. Ja tässä ensi vuonna, 2025, ollaan saamassa päätöksiä ja valmistelemassa selvitystä, jossa näitä yksityiskohtia tarkastellaan lähemmin. Hallitusohjelmasta löytyy kirjauksia esimerkiksi liikuntasetelien laajentamisesta kalastus- ja metsästyslupiin, kulttuuripuolella on varmasti vaihtoehtoja, joita voidaan harkita ja niin edelleen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.9. Suullinen kysymys kannusteista syntyvyyden nostamiseksi (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 141/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysyjä. — Edustaja Räsänen, Päivi, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Syntyvyyden lasku uhkaa talouden kestävyyttä, eläkejärjestelmän rahoitusta, työvoiman saatavuutta, ja hallituksen perhe- ja myönteisten päätösten, esimerkiksi lapsikohtaisen työtulovähennyksen, lisäksi olisi tärkeää löytää kannusteita syntyvyyden nostamiseksi. Toivoisin harkittavaksi esimerkiksi kristillisdemokraattien esittämää vauvatonnia, samoin sote-alan ratkaisuja, kuten raskaudenkeskeytysten vähentämistä monialaisin tukitoimin, helpottamalla opiskelun ja perheen yhdistämistä ja samoin työpaikkojen lapsiperheystävällisyyttä ja toki eri tavoin vaikuttamalla asenteisiin: kaikki vauvat ovat arvokkaita ja tervetulleita. Kysyn ministeri Grahn-Laasoselta: Missä vaiheessa hallitusohjelmaan luvatus väestöpoliittisen selonteon valmistelu ja toteuttaminen on? Huomioidaanko siinä näitä mainitsemiani asioita?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä,

17.02 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä teema: syntyvyys ja sen vaikutukset koko suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan huomioon ja tulevaisuuteen.

Tämä valmistelu on erittäin hyvässä vaiheessa. Meillä on vielä tässä ihan parin viikon sisällä tulossa ulos ensimmäistä konkretiaa eli selvityshenkilö Anna Rotkirchin raportti

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

väestöpolitiikasta ja niistä keinoista, millä mahdollisesti voitaisiin vaikuttaa, toki tiedostaen se, että kaikki keinot eivät suinkaan ole täällä päättäjien käsissä — päinvastoin, tämä on hyvin yksityinen maasto, millä liikutaan, ja ehkä se, mihin kannattaa keskittyä silloin, ovat ne asiat, joilla pystyttäisiin vaikuttamaan lapsitoiveiden toteutumiseen, eli Suomessa ongelmana on se, että meillä on iso ero toivotun lapsiluvun ja toteuman välillä, ja siihen on hyvin monta syytä, joita sitten selvityshenkilökin tulee esittämään.

Konkreettisena asiana jo ensi vuoden alusta hallitus tuo Kela-korvauksien piiriin hedelmöityshoidot, mikä tuo monelle tahattomasta lapsettomuudesta kärsivälle apua, mutta muitakin keinoja on tulossa ja tarjolla, ja mielellämme esittelemme tätä selvityshenkilön työtä sitten laajemminkin, ja sen pohjalta tehdään sitä konkreettista toimintasuunnitelmaa. — Kiitoksia.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Siirrymme päiväjärjestyksen muihin asioihin.

3. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali

Vaali VAA 60/2024 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan jäseneksi edustaja Miapetra Kumpula-Natrin.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 88/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Keskustelu asiasta päättyi 11.9.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Anne Kalmari on edustaja Hannu Hoskosen kannattamana vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta ehdottanut, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

Puhemiesneuvosto on 12.9.2024 pitämässään kokouksessa tarkistanut aiempaa ehdotustaan ja ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

Selonteko hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kun puhemiesneuvoston tarkistettu ehdotus on valiokuntien osalta sama kuin edustaja Anne Kalmarin ehdotus, puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytäneen?

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksyttiin ja asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi Hallituksen esitys HE 69/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.05 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä esitys sisältää pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaiset lakiehdotukset, jotka koskevat naisen ja tytön sukupuolielinten silpomisen ja sen valmistelun säättämistä rangaistavaksi erillisessä rangaistussäännöksessä, tahallisen henkirikoksen eli tapon syyteoi-
keuden vanhentumista koskevan sääntelyn uudistamista ja lapsensurmaa koskevan rangaistussäännöksen kumoamista.

Vuonna 2019 eduskunnalle luovutettiin kansalaisaloite tyttöjen ja naisten sukupuolielinten silpomisen kieltämiseksi. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy mahdollisimman ripeästi toimenpiteisiin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen säätämiseksi rikos-
laissa rangaistavaksi nykyistä selkeämmin. Asiasta otettiin nyt maininta nykyisen hallituksen hallitusohjelmaan, jotta asia saadaan vihdoinkin tuotua eduskuntaan. [Ben Zyskowiec: Hyvä!]

Tällä esityksellä selkeytetään nyt siis eduskunnan edellyttämällä tavalla naisten ja tyttöjen sukupuolielinten silpomisen ja sen valmistelun rangaistavuutta koskevaa oikeustilaa. Lisäksi esityksessä otetaan huomioon tämän kuluva vuoden toukokuussa hyväksytyn naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin eli niin kutsutun NKV-direktiivin määräykset silpomisen ja sen valmistelun osalta.

Esityksen mukaan naisen tai tytön sukupuolielimen tahallinen vahingoittaminen säädettäisiin rangaistavaksi erillisellä rikoslain säädöksellä. Sen mukaan naisen tai tytön ulkoisen sukuelimen poistaminen kokonaan tai osittain tai sen muu vahingoittaminen olisi rangaistavaa naisen sukuelinten silpomisena, josta rangaistukseksi voitaisiin tuomita vankeutta yhdestä kymmeneen vuoteen. Myös yritys olisi rangaistava. Naisen sukuelimen silpominen ei näin ollen tulisi enää rangaistavaksi pahoinpitelynä ja törkeänä pahoinpitelynä, vaan sitä koskisi tämä nimenomainen erityissäännös.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Myös naisen sukuelimen silpomisen valmistelu säädettäisiin rangaistavaksi erillisellä rikoslain säädöksellä. Säännös kattaisi nykyisen törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun tekotapojen lisäksi naisen tai tytön viemisen ulkomaille silpomista varten sekä naisen tai tytön pakottamisen tai taivuttamisen alistumaan silpomiseen. Teosta voitaisiin tuomita vankeutta neljästä kuukaudesta aina viiteen vuoteen. Tämä silpomisen valmistelua koskeva säännös selkeyttäisi rikoslainsäädäntöä ja laajentaisi silpomista koskevan rangaistavan valmistelun alaa sekä täyttäisi samalla tuon aiemmin mainitun NKV-direktiivin asiaa koskevat velvoitteet.

Ehdotettujen säännösten tavoitteena on vahvistaa naisten ja tyttöjen hengen ja terveyden suojaa sekä heidän ruumiillista koskemattomuuttaan ja seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan. Ehdotetuilla lakimuutoksilla pyritään myös vaikuttamaan naisten sukupuolielinten silpomista koskeviin asenteisiin. Ehdotuksilla pyritään edistämään naisten ja tyttöjen oikeuksien toteutumista.

18:aa vuotta nuorempaan henkilöön kohdistuneen naisen sukupuolielinten silpomisen ja sen valmistelurikoksen osalta, siltä osin kuin kyse on pakottamisesta tai taivuttamisesta silpomiseen, säädettäisiin erityisestä syyteoikeuden vanhentumisajan alkamisajankohdasta. Näissä tapauksissa syyteoikeuden vanhentumisaika alkaisi vasta, kun uhri täyttää 18 vuotta. Tällöin myös hyvin nuorena lapsena rikoksen uhriksi joutuneella olisi riittävä aika täysi-ikäistymisen jälkeen saattaa asia tutkittavaksi ja rikosentekijät vastuuseen. Lisäksi syyteoikeuden vanhentumista koskevan rikoslain säännöstä muutettaisiin niin, että tahallinen henkirikos eli tappo ja sitä koskeva syyteoikeus eivät vanhentuisi, eikä oikeus tuomita rangaistus myöskään vanhentuisi. Tämä on merkittävä ja hyvä uudistus, [Timo Heinonen: Erinomainen!] joka löytyy myös tämän hallituksen hallitusohjelmasta.

Tapon vanhentumattomuudella varmistettaisiin, etteivät rikosoikeudellista vanhentumista koskevat säännökset asettaisi estettä tekijän saattamiselle vastuuseen, ottaen nyt kuitenkin huomioon, että rikos voi olla selvitettävissä hyvinkin pitkän ajan kuluttua ja että kyseessä on tahallinen henkirikos.

Tässä esityksessä ehdotetaan vielä, että rikoslain lapsensurmaa koskeva säännös kumotaisiin tarpeettomana. Kyseessä on historiallinen jäännös ajalta, jolloin rangaistavuuden avulla pyrittiin ylläpitämään korkeaa moraaliala ja aviottoman lapsen synnyttäminen todisti avioliiton ulkopuolisesta suhteesta. Muutoksella korostettaisiin vastasyntyneen lapsen hengen suojaa rinnastamalla heidät muihin henkirikoksen uhreihin. Vastasyntyneen henkeä suojattaisiin siis samoilla säännöksillä kuin muidenkin henkeä eli tekoon sovellettaisiin tahallisia henkirikoksia koskevia yleisiä säännöksiä.

Esityksellä muutetaan myös eräitä muita lakeja, ja kysymys on tältä osin pääasiassa tyttöjen ja naisten silpomista koskevien rangaistussäännösten edellyttämistä tarkistuksista.

Nämä lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustajat voivat niin halutessaan pyytää minuutin mittaista puheenvuoroa nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Eerola, olkaa hyvä.

17.11 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys numero 69 eli rikoslain muuttaminen siten, että tyttöjen sukuelinten silpominen tulee kielletyksi, on erittäin tervetullut. Lakiahan edellytettiin jo viime kaudella, ja minun puolestani se olisi saanut tulla jopa sitäkin aiemmin, mutta parempi myöhään kuin ei mil-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

loinkaan. Tarvittiin näköjään tosiaan perussuomalainen ministeri Leena Meri, joka toi tämän esityksen tänne saliin.

Esitys siis koskee pelkkiä tyttöjä, ja ihan hyvä, että edes heitä. Itse entisenä poikana tietysti olisin suvainnut esityksen olevan jopa vielä nykyistäkin tasa-arvoisempi, mutta erittäin hyvä näinkin. Joka tapauksessa minkään kulttuurin, edes monikulttuurin, nimissä ei tule pieniä tyttöjä silpoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja valiokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Biaudet, ledamot Biaudet, var så god.

17.12 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kiitos ministeri Merelle tämän esityksen tuomisesta eduskuntaan. Tätähän on valmisteltu pitkän aikaa, ja olemme seuranneet sitä yhdessä kauemmin ja tiedämme, että tämä on ministerillekin erittäin tärkeä asia. Olen iloinen, että tämä on nyt tässä tilanteessa.

Tiedämme, että silpomisessa ei ole kyse ainoastaan yhdestä brutaalista teosta, vaan sillä on laajempi vaikutus naisen tai tytön asemaan yhteisössään ja yhteiskunnassa. Silpominen on ihmisoikeusloukkaus, joka liittyy haitallisiin normeihin ja koettuun tarpeeseen kontrolloida naisten ja tyttöjen seksuaalisuutta.

Jokaisella naisella ja tytöllä tulee toteutua itsemääräämisoikeus kehostaan. On näin ollen tärkeää, että yhteiskunnassa tunnistetaan ja tuetaan vahvemmin silpomisen vastaista työtä ja parannetaan myös ennaltaehkäisyä. Tehtävämme on nyt varmistaa tarvittavat toimenpiteet ja resurssit silpomisen vastaiseen rakenteelliseen työhön.

Uppskattningsvis handlar det ju om cirka 38 000 flickor och kvinnor i Finland som kommer från länder som traditionellt har utövat könsstympning, och av dem uppskattas det att cirka 10 000 kan ha utsatts för greppet. Det handlar faktiskt om en ganska stor grupp. [Puhemies koputtaa] Tack för att vi ska sköta om att det här lagförslaget kommer bra ut ur riksdagen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, tack. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

17.13 **Pihla Keto-Huovinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silpominen on tyttöihin ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, joka rikkoo äärimmäisellä tavalla heidän itsemääräämisoikeuttaan. Se aiheuttaa kipua, kärsimystä ja vakavia terveydellisiä seurauksia. Pahimmillaan se johtaa kuolemaan. Meidän onkin tehtävä kaikkemme, jotta saisimme tämän järkyttävän väkivallan muodon kitkettyä pois, ja tämä lainsäädäntö on askel oikeaan suuntaan. Kiitänkin ministeriä siitä, että asia on nyt tässä salissa.

Lainsäädännön lisäksi on tärkeää, että yhteiskunnassa tunnistetaan ja tuetaan vahvemmin silpomisen vastaista työtä ja parannetaan ennaltaehkäisyä. Ennaltaehkäisytyötä tekevien kansalaisjärjestöjen tukeminen resursseilla on tärkeää. Toivonkin, että Suomen tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisen toimintaohjelma pysyy jatkossakin aktiivisesti esillä näiden lainsäädäntömuutosten ohella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

17.14 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä esityksestä on todella syytä antaa kiitosta esittelevälle ministerille, ja niin kuin näistä salin puheenvuoroista käy ilmi, tällä esityksellä on hyvin laaja tuki takana, ja tähän näkyy myös tämän lainsäädännön lausuntopalautteessa, jossa kaikki toimijat kyllä kannattivat juuri niitä toimia, joilla pystymme jatkossa entistä paremmin ennaltaehkäisemään niitä hirvittäviä tapauksia, jotka liittyvät näihin silpomisiin.

Arvoisa puhemies! Nykyiselläkin lainsäädännössä nämä hirvittävydethän on kriminalisoitu, mutta niin kuin ollaan huomattu, emme ole kyenneet aivan parhaalla mahdollisella tavalla tarttumaan ja puuttumaan varsinkaan tähän ennaltaehkäisyyn, ja siltäkin osin tätä lainsäädännön kiristämistä voi kannattaa. Ja yhdyn kyllä hieman siihen huoleen, jonka lakivaliokunnan puheenjohtaja myös totesi, että tässä todella tarkoitetaan nyt enemmänkin niitä tyttöjen kokemia hirvittäviä rikoksia, mutta olisi varmaan jatkossa syytä ajatella myös pojista aivan samoin. [Vasemmalta: Näin on!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.16 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tässä tosiaan esitetään, että naisen sukuelinten silpominen sekä silpomisen valmistelu säädetään rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksiin. Tällä hetkellä silpominen tosiaan on rangaistavaa rikoslain pahoinpitelyä koskevien säännösten mukaisesti, ja on erinomaista, että nyt tämä erillinen lainsäädäntö on tänne saliin tuotu.

Silpomisestahan aiheutuu niin fyysisiä kuin henkisiä kipeitä seurauksia, eikä sitä voi missään tapauksessa hyväksyä. On ihan totta, että näiden hyvien lakimuutosten ohella on ehdottoman tärkeää kiinnittää huomiota juuri siihen ennaltaehkäisyyn ja ennalta estämiseen, jotta näitä silpomisesta tulevia rangaistuksia ei sitten tarvitsi määrätä, kun niitä ei ollenkaan tapahtuisikaan. Toki tämä laki itsessäänkin on osaltaan tärkeä viesti siitä, että yhteiskuntamme ei missään tapauksessa hyväksy tällaista toimintaa.

Arvoisa puhemies! Pidän hyvin kannatettavana myös sitä, että tässä nyt ehdotetaan rikoslakiin muutosta myös siltä osilta, että tappo olisi jatkossa vanhentumaton rikos. On juuri näin, että rikoksista seuraavien rangaistusten tulee vastata kansalaisten oikeustajua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

17.17 **Fatim Diarra vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan ensimmäiseksi kiittää niitä ihmisoikeusaktivisteja, jotka ovat tehneet sen kansalaisaloitteen, jonka takia me saatiin tämä aikanaan käsittelyyn, ja suuret kiitokset myös ministerille tämän asian ponnekkaasta edistämisestä.

Tämä on ollut pitkä prosessi, ja onneksi tämä nyt tulee päätökseen ja saadaan silpominen vihdoinkin rikoslakiin ja päästään tästä toivottavasti ehkä eroon. Samaan aikaanhan tilanne on se, että se ei riitä, sillä tämä lainsäädäntö itsessään ei muuta vielä niitä asenteita, vaan tarvitaan valtavasti koulutusta. Sen takia toivonkin myös, että niiltä järjestöiltä, jotka tekevät töitä tyttöjen ja naisten turvallisuuden kanssa, ei leikata rahoitusta, jotta voidaan jatkaa tätä koulutusta ja tätä toimintaa.

Silpominen on kuitenkin ääriesimerkki siitä, miten naisten seksuaalisuutta halutaan hallita ja kontrolloida. Ei meillä Suomessakaan naisten seksuaalisuus ole mitenkään hyväksyttyä suhteessa miehiin. Siitä puhutaan punastellen ja lisääntymiskeskeisesti ohittaen

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

kaikki ihana ja nautinnollinen, mikä kuuluu naisten seksuaalisuuteen. Toivon kuitenkin vielä sitä, että jonain päivänä, toivottavasti lähitulevaisuudessa, meillä on uskallusta kriminalisoida kaikki lapsiin kajoaminen ei-lääketieteellisessä tarkoituksessa, oli kysymys sitten pojista, tytöistä tai intersukupuolisista lapsista. [Puhemies koputtaa] — Kiitos. [Maaret Castrén: Hyvä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.18 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on noin 10 000 silvottua tyttöä, naista. Tälläkin hetkellä jopa 3 000 tyttöä elää vaarassa joutua silvotuksi. Silpominen on brutaali rikos, julma rikos, kunniaan liittyvää väkivaltaa, mutta se on myös osa tyttöjen ja naisten laajempaa oikeuksien polkemista, väkivaltainen tie pakkoavioliittoihin. Silpomiseen tulee tämän lainsäädännön myötä aktiivisesti puuttua.

Oikeustaistelija Ujuni Ahmed teki tästä kansalaisaloitteen muiden aktiivien kanssa. Nyt Lex Ujuni etenee maaliin. Haluan kiittää oikeusministeriötä ja teitä, arvoisa oikeusministeri Leena Meri, tästä aloitteesta, että olette ottaneet sen käsittelyyn ja tuoneet nyt lakiesityksenä tänne. Samassa myös Lex Mallat viedään maaliin. Mutta isoin kiitos tästä kuuluu näille kansalaisaktivisteille, oikeustaistelija Ujuni Ahmedille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

17.19 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpominen on äärimmäisen vakavaa ja järkyttävää väkivaltaa, joka vahingoittaa naisten elämää sekä henkisesti että fyysisesti koko loppuelämän ajan. Naisten sukuelinten silpominen ei kuulu suomalaiseen kulttuuriin, eikä sen pitäisi kuulua mihinkään kulttuuriin. Hienoa, että saamme tämän asian nyt rangaistavaksi ja vastaamaan myös suomalaisten oikeustajua.

Opettajan työssäni olen joutunut pelkäämään sellaisen oppilaan, pienen tytön, puolesta, joka on kuulunut kulttuuristaan, jossa on harjoitettu naisten sukuelinten silpomista. On aivan hirveää pelätä lapsen puolesta tällaista asiaa. On tärkeää, että kouluissa ja varhaiskasvatuksessa lisätään tietoisuutta ja koulutusta tämän asian tiimoilta.

Kiitos, arvoisa oikeusministeri Meri, että tämä lakiesitys nyt etenee täällä eduskunnassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi, olkaa hyvä.

17.20 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin tätä lakia tarvitaan, sillä vaikka tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen on jo tällä hetkellä rikoslailla rangaistava teko, ei tästä huolimatta yhtään tapausta ole Suomessa päätynyt oikeuteen. Esimerkiksi muissa Pohjoismaissa, joissa tällaista erillislainsäädäntöä on, on näitä oikeuskäsittelyjä ollut. Voidaan tilastojen valossa todeta, että tämänhetkinen rikosoikeudellinen suoja ei ole riittävä ja ei takaa uhreille oikeusturvaa eikä ennaltaehkäise riittävästi näitä tekoja.

On tärkeää myös lisätä tietoisuutta silpomisen rangaistavuudesta, on syytä informoida selkeästi ja keskustella tilanteesta, jossa riskiryhmiin kuuluvat huoltajat tapaavat viranomaisia tai ovat sosiaali- ja terveyspalvelujen piirissä, esimerkiksi kotoutumiskoulutuksen yhteydessä, äitiys- ja lastenneuvoloissa sekä synnytysten yhteydessä.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

17.22 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri! Kiitokset esittelystä ja asian tuomisesta tähän saliin. Haluan myös kiittää tätä salia. Mielestäni keskustelu on ollut erittäin kunnioittavaa ja asiallista. Puhumme erittäin sensitiivisestä ja herkästä asiasta, yhdestä järkyttävimmistä väkivallan muodoista, jota osa tytöistä ja naisista joutuu valitettavasti kokemaan. Se rikkoo fyysisesti — niin kuin täällä kuulimme — ja jättää pitkät henkiset arvet. Samaan aikaan se on törkeää, brutaalia pyrkimystä kontrolloida naisia, naisten oikeuksia ja heidän yhteiskunnallista asemaansa. Olen myös työssäni kohdannut näitä tällaista järkyttävää väkivaltaa kokeneita naisia ja tyttöjä ja haluan ankin välittää pahoittelut jokaiselle, jota emme ole ehtineet ja kyenneet suojelemaan.

Suomessahan kaikki väkivalta on kielletty eli silpominen on jo kiellettyä, mutta koska se ei riitä, niin on erittäin tärkeää, että vihdoin asia saadaan rikoslakiin vielä selkeytetyksi. Ja kuten täällä on moneen kertaan sanottu, samaan aikaan tarvitaan panostusta siihen, että olimme ajoissa vaikuttamassa, lisäämässä tietoa, varmistamassa, että ammattilaiset tunnistavat riskiryhmässä olevia lapsia ja kykenisivät vaikuttamaan näihin tilanteisiin ajoissa, sillä kenenkään ei tulisi joutua kokemaan minkäänlaista väkivaltaa.

Ja lyhyesti vielä kiitokset tärkeän kansalaisaloitteen tekijöille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

17.23 **Ben Zyskiewicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri! Haluan ensiksi yhtyä täällä olevaan yksimieliseen kiitokseen hallitukselle ja ministeri Merelle siitä, että tämä hallituksen esitys on nyt täällä lähetekeskustelussa. Ne luvut, joita edustaja Heinonen mainitsi niistä naisista ja tytöistä, jotka ovat joutuneet tämän rikoksen kohteeksi tai ovat vaarassa joutua sen kohteeksi, ovat häkellyttävän suuria.

Tiedän, että monasti suhtaudutaan pidättyvästi siihen, että korostetaan tällaista lain tai erityisesti rikoslain signaalivaikutusta, mutta kyllä tässä tapauksessa pidän tärkeänä, että tällä erilliskriminalisoinnilla vahvistetaan tietoisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa kaikissa kulttuureissa siitä, miten rangaistavaa ja lainvastaista tällainen menettely ja toiminta Suomessa on.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

17.24 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme oleva esitys on kannatettava ja pitkään odotettu ihmisoikeusteko näiden törkeiden ja epäinhimillisten rikosten kitkemiseksi. Jo vuonna 2017 julkistettu selvitys tyttöjen silpomisista ja niiden uhreista toi esiin silpomisen vaarat, rikosten torjumisen haasteet sekä maamme viranomaistyön ja rikosoikeudellisten keinojen riittämättömyyden.

Tuolloin tein kirjallisen kysymyksen ja esitin erillisen kriminalisoinnin — muiden Pohjoismaiden tapaan — olevan vallinnutta tilannetta selkeämpi signaali Suomen jyrkän kielteisestä kannasta tyttöjen sukuelinten silpomiseen. Silloinen ministerin vastaus oli: ”Erilliselle rangaistussäännökselle ei ole tarvetta.” Kuten nyt tiedämme, niin jo tuolloin luvut silpomisvaarassa elävistä tytöistä olivat isoja.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Onneksi kansalaiset eivät luovuttaneet, ja kiitos heille kansalaisaloitteesta, jota sain itsekin olla luovuttamassa. [Puhemies koputtaa] Ja kiitos Orpon hallitukselle, joka nyt hienosti hoitaa tämän asian kuntoon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

17.25 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkein yhteiskunnan suojeltava perustuslaillinen oikeus on oikeus henkeen ja terveyteen. Se on nimittäin niin, että siinä kohtaa, kun henki pakenee, muilla perustuslaillisilla oikeuksilla ei ole enää mitään merkitystä. Siksi on erittäin tärkeää, että tahallinen henkirikos, tappo, on jatkossa, kuten murhakin, sellainen, että se ei enää vanhene lainkaan, vaan kun esitutkinnan keinot kehittyvät ja muut tutkinnan keinot kehittyvät, niin ne tekijät voidaan jatkossa tuomita niistä ja saada asianmukainen rangaistus.

Silpomisen osalta on ollut sairasta lukea niitä tarinoita, mikä vaikutus silpomisella on näiden tyttöjen koko loppuelämään ja siihen yhteisöön, jossa he asuvat. Siksi on äärimmäisen hyvä, että tästä saadaan erillinen rangaistus, ja myöskin, että ne, jotka tosiasiaa ovat vastuussa näistä ja valmistelevat näitä tekoja, myöskin tulevat tuomiolle ja saavat niistä kunnollisen tuomion. Silpominen ei kuulu suomalaiseen yhteiskuntaan, ja siksi on hyvä, että tämä rangaistus tulee mahdolliseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

17.26 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on tärkeä, sillä silpomisen estämiseksi pitää tehdä kaikki mahdollinen. Kyseessä on naisten oikeuksia törkeästi loukkaava pahoinpitely, joka on useiden kansainvälisten ihmisoikeussopimusten vastainen toimenpide. On erinomainen asia, että myös silpomisen valmistelusta tehdään rangaistavaa. Kaikki henkinen ja fyysinen väkivalta on väärin. Kunpa ihminen voisi joskus oppia ja viisastua ja lopettaa toisen vahingoittamisen.

Tässä kohtaa on hyvä kiittää kaikkia niitä tahoja, jotka ovat taistelleet tämän asian puolesta, että se on nyt täällä Suomessa tässä mallissa. Ja tämä asia ei olisi edennyt näin ripeästi ilman perussuomalaista oikeusministeriä. Kiitos, Leena Meri!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

17.27 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Silpomisella ei ole suomalaisessa yhteiskunnassa mitään sijaa — eikä pitäisi olla missään muussakaan yhteiskunnassa. Tämä laki voimaan tullessaan antaa selvän signaalin siitä, että tämä toiminta ei ole hyväksyttävää. Silpominen tehdään kulttuurisista, uskonnollisista, moraalisisista tai muista ei-hoidollisista syistä, ja usein kohteena ovat puolustuskyvyttömät lapset. Silpomisen tavoitteena on viime kädessä kontrolloida naisen sukupuolielämää. Esitys parantaa naisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

Nykyisen lainsäädännön soveltuvuus fyysisesti vähäisempiin silpomisen muotoihin on ollut epäselvä. Oikeuskäytäntöä ei Suomessa ole yhtä tapausta lukuun ottamatta. Esitys korjaa asian, sillä lievät vahingoittamisteot, kuten pistot ja viillot, sisältyvät silpomissääntöksen soveltamisalaan.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Hienoa, että viimeinkin tämä hallitusohjelmassakin esille nostettu asia on tuotu eduskunnan käsittelyyn.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten siirrymme puhujalistalle. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

17.29 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kiitän vielä lämpimästi hallitusta ja oikeusministeri Leena Merta tästä esityksestä. Todellakin käsittelemme tänään vakavaa tyttöihin ja naisiin kohdistuvaa ihmisoikeusloukkausta, heidän fyysiseen ja henkiseen koskemattomuuteensa kajoamista, sellaisia toimia, joilla on elinikäiset, pitkäaikaiset, traumaattiset seuraukset — sekä fyysiset että henkiset — tytön ja naisen elämään. Toivon sitä, että saisimme tämän käsiteltyä eduskunnan läpi pikaisesti, jotta se myös tulisi pian voimaan.

On arvioitu, että maailmassa olisi yli 200 miljoonaa silpomisen läpikäynyttä naista. Tämän lisäksi noin kolme miljoonaa tyttöä on tälläkin hetkellä vaarassa joutua silvotuksi. Meillä Suomessa ei ole asiasta tarkkaa, kattavaa tietoa, vaikka Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos on kyllä kartoittanut silpomisen esiintyvyyttä Suomessa. THL:n mukaan Suomessa tätä perinnettä harjoittavista maista lähtöisin olevia tyttöjä ja naisia arvioidaan olevan noin 38 000. Heistä mahdollisesti noin 10 000 on itse läpikäynyt silpomisen. Tyttöjen sukuelinten silpominen on yleisintä Somaliassa, Guineassa ja Djiboutissa, joissa se on lähes sataprosenttista edelleenkin. Afrikan lisäksi sitä esiintyy Lähi-idässä ja Aasiassa. Yleisimmin silpominen tehdään 4—10 vuoden iässä. Se voidaan tehdä ihan vastasyntyneelle vauvalle, teinille tai naimisiin menevälle naiselle. Ja todellakin joskus sitten tapahtuu sitä, että lapsi viedään lähtömaahansa silvottavaksi.

Suomi on vielä tällä hetkellä yksi Euroopan unionin jäsenmaista, joissa ei ole tätä erillissäätelyä, jonka nyt saimme käsittelyyn tänne. Esimerkiksi Ruotsissa erillislaki tuli voimaan jo 1982, ja myös Norjassa ja Tanskassa asiasta on säädetty. Todellakaan meillä ei ole ollut myöskään pahoinpitelysäädösten pohjalta oikeuskäytäntöä tai oikeustapauksia tästä, vaikka tiedetään, että näitä tapauksia valitettavasti Suomessakin on hyvin todennäköisesti tapahtunut, joten meillä tällä hetkellä rikosoikeudellinen suoja ei ole riittävä tytöille ja naisille.

Uhrin ja näiden tekojen kannalta haavoittuvassa asemassa olevien tyttöjen ja naisten näkökulmasta on tärkeää, että lakiin tulee nyt selkeä kirjaus tästä kriminalisoinnista. Nämä rangaistussäännökset selkeyttävät nykytilaa kieltämällä kaikenlaiset naisen tai tytön sukuelimiin kohdistuvat vahingoittamisteot ja myös tällaisten tekojen valmistelun mukaan lukien naisen ja tytön viemisen ulkomaille silpomista varten, mikä on erittäin tärkeä muutos. Annan myös erityisen kiitoksen näistä vanhentumissääöksistä, jotka ovat tärkeitä, että tyttö 18-vuotiaaksi, täysi-ikäiseksi, tultuaan voi sitten nostaa vireille syytteet tekijöitä vastaan.

Laki toivottavasti antaa myös viranomaisille selkeämmät ja tehokkaammat keinot puuttua ongelmaan ja selkeyttää soveltamista myös lainkäyttäjän kannalta. Varmasti jatkossa tarvitaan myös lisää koulutusta tunnistaa riskitilanteita. Kyllähän meillä esimerkiksi lasten- ja äitiysneuvoloissa jo pyritään keskustelujen ja informoimisen kautta näihin tilanteisiin tarttumaan, mutta varmasti tarvitaan vielä kattavampaa puuttumista ja informoimista myös tästä lainmuutoksesta, jotta tänne tulevat huoltajat osaavat sitten ottaa huomioon tämän lainsäädännön. Toivottavasti tämä erillissäätely omalta osaltaan myös muuttaa asenteita silpomista kohtaan kielteisemmiksi niissä kulttuureissa, joissa näitä tekoja valitetta-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

vasti erittäin laajasti edelleen ylläpidetään. Ennen kaikkea asioista tulee pystyä keskustelemaan avoimesti ja rohkeasti ilman pelkoa häpeästä tai muunlaisesta leimaamisesta, sillä vaikeneminen ei näitä tyttöjä ja naisia auta.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi haluan vielä kiittää muistakin tähän lakipakettiin liittyvistä esityksistä, esimerkiksi lapsensurmasäädösten poistamisesta. On erittäin hyvä asia, että meillä jatkossa vastasyntyneeseen kohdistuvat henkirikokset arvioidaan aivan samalla tavalla ja samanarvoisina kuin keneen tahansa muuhun henkilöön kohdistuvat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedew, olkaa hyvä.

17.35 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalainen oikeusministeri Leena Meri on laittanut tuulemaan ja tuonut eduskuntaan lakiesityksen, jolla korjataan kolme erittäin tärkeää rikoslain kohtaa kerralla: tappo ei enää vanhene, oman vauvan tappamisesta ei enää automaattisesti selviä lievennetyllä rangaistuksella ja tyttöjen sukuelinten silpominen säädetään erikseen rangaistavaksi — hyvä, että näihin epäkohtiin vihdoinkin puututaan.

Tapporikos on tähän saakka vanhentunut 20 vuodessa, nyt ei siis ollenkaan. Rikosten tutkinta on modernin teknologian avulla kehittynyt huimasti vuosikymmenien takaisesta ja voi auttaa ratkaisemaan vanhojakin tapauksia. Oikeudenmukaisuuden ja uhrin läheisten suruprosessin kannalta on erittäin tärkeää, että syyllinen joutuu kantamaan vastuun myös kauan sitten tekemästään tahallisesta henkirikoksesta.

Toisen muutoksen myötä rikoslaissa tunnustetaan vihdoinkin, että vastasyntynyt vauva on yhtä arvokas kuin kuka tahansa ihminen. Pidän hyvin erikoisena, että lainsäädännössä on näinkin pitkään saanut olla pykälä lapsensurmasta, joka on asettanut äideille alemman rangaistuksen oman vauvansa surmaamisesta syntymän hetkellä tai sen jälkeen. Onneksi tämä kohta nyt poistetaan. Tästä eteenpäin vauvan tahallinen surmaaminen on ihan yhtä suuri rikos kuin muukin tappaminen. Samoin sitä tulevat koskemaan samat syyntakeisuuden arvioinnin kriteerit kuin muitakin rikoksia. Eli edelleen synnytyksestä johtuva poikkeava mieliala sekä ruumiillinen ja henkinen uupumus otetaan kyllä huomioon tuomion pituudesta päätettäessä.

Kuten vauvojen, myös naisten ja tyttöjen, koskemattomuutta ja turvallisuutta nyt parannetaan. Kolmas rikoslain muutos koskee naisten sukuelinten silpomista — aivan järkyttävä, hirvittävä perinne, jonka uhreja valitettavasti maahanmuuton myötä Suomestakin löytyy jo hyvin paljon. Poikien ympärileikkaamista lakimuutos ei onneksi koske, ja hyvä niin. Siinä on kyse aivan eri asiasta. Nyt tehtävä lakimuutos siis selkeyttää nykytilaa kieltämällä kaikenlaiset naisen tai tytön ulkoiseen sukuelimeen kohdistuvat vahingoittamisteot. Sellaisiksi luetaan myös teon yrittäminen ja valmistelu eli myös tytön vieminen ulkomaille silvottavaksi.

Tämän lakimuutoksen avulla tehdään selväksi, että tyttöjen ympärileikkaaminen ei missään muodossa eikä millään tavalla ole hyväksyttävää. Kyseessä on rikollinen teko, josta voi seurata 1—10 vuoden vankeusrangaistus. Edes uhrin tai hänen huoltajansa suostumus ei oikeuta tekoon. Siinäkin tapauksessa tekijälle seuraa rangaistus. Toivottavasti tämä tieto tavoittaa tehokkaasti kaikki yhteisöt, missä tätä brutaalia perinnettä on harjoitettu. Myös silpomisvaarassa oleville ja jo aiemmin ympärileikatuille tytöille tulisi saada välitettyä tietoa heidän oikeuksistaan. Heidän tulee saada kaikki tarvitsemansa apu ja tuki yhteiskun-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

nalta. Viestin levittäminen tuleekin olemaan tärkeä keino siinä, että tämä ilmiö saataisiin kitkettyä Suomesta ja rikolliset vastuuseen teoistaan.

Arvoisa puhemies! Näiden muutosten myötä rikoslakia viedään siis nyt oikeudenmukaisempaan suuntaan. Kiitos oikeusministeri Merelle näiden ja monien muiden tärkeiden uudistusten eteenpäin viemisestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Castrén, olkaa hyvä.

17.39 Maaret Castrén kok: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Äitinä ja naisena kiitän aloitteentekijöitä ja ministeriötä siitä, että asia on tässä vaiheessa — tämä on todella tärkeää. Tarve niin sanotusti suojella tyttöjen siveellisyyttä ja sen säilyttämistä on viety äärimilleen, kun sen varjolla silvotaan sukuelimet aiheuttaen kärsimystä ja ongelmia lopuelämäksi, myös mielenterveyden järkeymistä, ei vain tytöille, naisille, vaan perheille. Naisten seksuaalisuuden sääntelyn tavoitteena saadaan aikaan tilanne, jossa naisten sukulinten normaali toiminta vaikeutuu. Perheille tämä voi tarkoittaa hedelmättömyyttä, mahdolluutta normaaliin seksuaaliseen kanssakäymiseen ja monia muita ongelmia. Silpomisvaarassa on Suomessa jatkuvasti satoja tyttöjä.

Lastensuojelulain mukaan lapsen vanhemmilla, huoltajilla, on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Heidän tulee suojella lasta myös muiden henkilöiden lapseen kohdistamalta väkivallalta. Sosiaalisen paineen alla ja monesti tiedonpuutteen takia tämä voi olla perheille kuitenkin hyvin vaikea tilanne. Rangaistus tai kärsimysten korvaaminen ei koskaan tee tehtyä tekemättömäksi, mutta ilman selkeitä, tarpeeksi kovia tuomioita oikeuskäsitteilyiden jälkeen ei asiaan tule muutosta. Painetta luodaan näillä keinoin siihen yhteisöön, jossa lapsi on vaarassa.

Esitys on selkeä kannanotto. Tavoitteissa mainitaan, että tällä lainmuutoksella pyritään myös vaikuttamaan asenteisiin tiedostaen, että tämä on vaikeaa. Laki lisää yleistä tietoisuutta silpomisesta ei-hyväksyttävänä ilmiönä. On kuitenkin selvää, että tämän lisäksi tarvitaan jatkuvaa tiedottamista ja vuoropuhelua sellaisten perheiden ja yhteisöjen kanssa, joiden lapsia uhkaa silpominen. Meidän tulee aktiivisesti estää silpomisten tapahtuminen, sillä mikään rangaistus tai kärsimysraha ei tee tekoa tekemättömäksi. Seuraamukset ovat uhreille elinikäisiä. Rangaistuksen pelko on yksi näistä ennalta ehkäisevistä tekijöistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.42 Pekka Aittakumpu kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Tuossa jo aikaisemmassa puheenvuorossani totesin ja yhdyin tähän yksimieliseen keskusteluun siitä, että tässä on erittäin hyvä hallituksen esitys sen takia, että nyt tämä silpominen tosiaan erikseen säädetään rangaistavaksi. Sitten tässä on myöskin tämä, että tappo olisi jatkossa vanhentumaton rikos, mikä myös on erittäin hyvä uudistus, samoin kuin tämä lapsensurmaa koskevan säännöksen kumoaminen. Niin kuin tuossa hallituksen esityksessä todetaan, muutoksella halutaan korostaa vastasyntyneen lapsen hengen suojaa ja arvoa rinnastamalla heidät muihin henkirikoksen uhriin — erittäin kannatettava muutos.

Arvoisa puhemies! Koska hallitusohjelman perusteella on tulossa muitakin rikoslain tiukennuksia, niin on ehdottomasti syytä kiinnittää huomiota myös koko oikeudenhoidon ketjun voimavarojen riittävyyteen. Hallitusohjelmassa on muun muassa, että poliisin määrärahoitusta lisätään ja tavoitteena on nostaa kenttäpoliisien määrää 8 000:een, mutta poliisi-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

silta on ihan äskettäinkin tullut kannanottoja ja huolta siitä, että poliisin rahoitus on liian matala. Äskettäin esimerkiksi Poliisijärjestöjen Liiton puheenjohtaja otti kantaa ja totesi, että poliisin kulujen kasvua ei ole riittävästi huomioitu rahoituksessa. Tiedotteessa todettiin, että erityisesti vastavalmistuneet poliisit ovat ottaneet yhteyttä liittoon, sillä he kokevat tullessaan petetyiksi, kun poliisin rahoitusta ei lupauksista huolimatta ole saatu riittäväle tasolle.

Asiahan tosiaan on niin, kun ajattelee tätä koko oikeudenhoidon ketjua, että jutut eivät saisi ruuhkautua syyttäjien ja tuomioistuinten pöydille eivätkä vankilat täyttyä yli äyräiden. Hallitus ei nähtävästi kuitenkaan ole lisäämässä esimerkiksi syyttäjien, tuomioistuinten eikä juurikaan vankeinhoidonkaan voimavaroja. Ensi vuonna ehdotetaan määrärahalisäystä vain vankiloiden tekniseen valvontaan korvamerkittynä. Mutta tämä koko oikeudenhoidon ketjun rahoituksen, resurssien ja voimavarojen riittävyys on kyllä sellainen iso ja vakava huolenaihe, että mielellään kuulisin siihen ministeriltä kommenttia tässä yhteydessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelulle tässä yhteydessä varattu aika lähestyy loppuaan. Annan nyt ministerille mahdollisuuden pitää vastauspuheenvuoro. — Ministeri Meri, olkaa hyvä, noin viisi minuuttia.

17.44 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, ja kiitos kaikille hyvistä puheenvuoroista. Itsekin kiitän näitä kansalaisaloitteen tekijöitä. Kävimme lakivaliokunnassa, jossa olin viime kaudella puheenjohtajana, todella mittavat kuulemiset ja keskustelut, ja silloin itsekini tapasin tämän Ujuni Ahmedin, jonka äsken näin tuolla kahviossa, ja hän kiitti. — Siellä hän onkin. Kiitos sinulle kiitoksista, ja kiitos itsellesi hyvistä puheenvuoroista ja tietämyksestä tämän asian suhteen.

On hyvä huomata, että lakivaliokuntakin silloin kuulemisissa sai tietoonsa, että yleisin tyttöjen ympärileikkausikä on 4—10 vuotta. Voimme ajatella, kuinka brutaalia se on, usein varmasti ilman puudutusta, ja tehdään todella mittavia leikkauksia. Se on todella, todella järkyttävää. Tietysti se, että nyt tämä todetaan erikseen lainsäädännössä, ymmärtääkseni ainakin sen perusteella, mitä lakivaliokunnassa kävimme läpi, tuo sitä uskallusta ja tietoisuutta todella sanoa, että täällä se nyt lukee Suomen laissa. Rohkaisen kaikkia, niin sosiaalityöntekijöitä, neuvolahenkilökuntaa kuin opettajia, että tämä on ihan semmoinen asia, mistä täytyy voida puhua samalla lailla kuin jos lasta pahoinpidellään kotona tai muuten tai jos aikuisia käytetään hyväksi tai mitä vaan — nämä pitää käsitellä. Tässä ei ole mitään häpeällistä, päinvastoin häpeällistä on olla ottamatta näitä asioita esille.

Ja sitten mitä tulee siihen, että tässä kuitenkin myös tuotiin uusia elementtejä, niin nyt on hyvä huomata, että vaikka se on aikaisemmin ollut pahoinpitelynä tai törkeänä pahoinpitelynä rangaistavaa, niin tähän rangaistavuuden alaan todella tuli mukaan valmistelu ja tytön vieminen ulkomaille, ja lisäksi on sitten tämä syyteoikeuden erityinen vanhentumisaika tietyiltä osin siitä lähtien, kun henkilö täyttää 18 vuotta. Se on äärettömän tärkeä lisäys. Haluan korostaa, että edes aikuisen kohdalla henkilön oma suostumus ei poista oikeudenvastaisuutta eikä kukaan voi antaa lupaa itsellensä törkeään pahoinpitelyyn ja huoltajat eivät voi antaa tällaiseen suostumusta.

Sitten täällä kysyttiin tästä poikien osuudesta. Hallitusohjelmassa on nyt lähdetty tästä, että tuodaan kiireellisenä tämä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen, mutta lakivaliokunta kuitenkin toivoi viime kaudella kuulemisten perusteella, että sitäkin asiaa, poikien

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

ympärileikkausta koskevaa asiaa, selvitettäisiin, koska kuten korkein oikeus on tuonut esille, niin se ei ole ihan toivottava oikeustila, että se punninta lepää hyvin pitkälle korkeimman oikeuden ja oikeuskäytännön varassa, niin että sitä olisi kyllä syytä tarkastella. Kuitenkin kaiken rangaistavuuden pitäisi perustua lainsäädäntöön ja lakiin eikä pelkästään oikeuskäytäntöön. Olen tästä ollut silloin sitä mieltä, että sekin pitäisi selvittää ja katsoa, mutta nyt näin.

Mitä tulee näihin resurssikysymyksiin, niin poliisin osalta siihen vastaa sisäministeri, mutta kyllä sinne panostettiin tässä riihessäkin lisää. Elikkä kysyjä toi esille, että nyt ei laitettu kuin turvalaitteisiin. Se oli lisäys sen kehusehdotuksen pohjalle. Elikkä meidän olemme oikeusministeriössä tehneet keväällä ehdotuksen, ja kehuksestähän on jo laskettu niin ja se oikeudenhoidon selontekohan toi sen laskelman, että noin 75 miljoonaa pitää lisätä sinne oikeudenhoidon toimijoille, muun muassa syyttäjille, tuomioistuimeen ja Rikosseuraamuslaitokseen. Sitä lisätään asteittain, ja ensi vuonna se 25 miljoonaa tulee jo täysimääräisenä siihen teknisen kehysten päälle, mikä viime kaudella tuli, elikkä 50 miljoonan päälle. Elikkä se 75 miljoonan lisäys on vuoteen 27 täysimääräinen. Kyllä sinne tulee lisäpanostuksia, sillä saadaan myös henkilötyövuosia. Mutta nyt äskettäin riihessä tuli tämän päälle tiettyjä lisäpanostuksia, joihin liittyen oltiin tietoisia, että oli puutteita, kuten esimerkiksi vankiloiden turvatekniikka, ja sinne saatiin nyt päivitykseen varoja. Hallitus on hyvin tietoinen tästä vankiloiden kovasta täyttöasteesta.

Meillähän ei ole vielä yhtään rangaistusten kiristystä voimassa, elikkä tässä voi sanoa, että tätä on ennakoitu hieman huonosti, mutta onneksi meillä nyt tämän ja seuraavan vuoden aikana tulee noin 200 vankipaikkaa lisää. Tässä hallituksen kokouksessa ja riihessä nyt äskettäin todettiin, että ampuma-aselainsäädäntöä elikkä törkeitä ampuma-aserikoksia koskeva esitys viedään eteenpäin, ja hallitus on sitoutunut lisäämään resursseja, mikä tarkoittaa käytännössä lisää vankipaikkoja ja sitä, että vankiloita on rakennettava.

Yritin tässä nyt nopeasti käydä nämä läpi. Meillä on kohta se budjettikeskustelu, käydään sitten tarkasti nämä. Mutta hyvä kun otitte esille, eivät tosiaan ole ainoa asia nämä vankilan turvalaitteet suinkaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.50.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.40.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Eli keskustelu jatkuu. Ensimmäinen puheenvuoronpitäjä, edustaja Virta, on poissa. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

18.40 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi useita eri lakeja, ja kokonaisuus onkin laaja. Haluan kuitenkin puheenvuorossani tuoda esiin rankan aiheen eli silpomisen. Nykytilanteessakin silpominen on ollut lainvastaista,

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

mutta siitä huolimatta on katsottu tarpeelliseksi, että silpominen sekä silpomisen valmistelu säädettäisiin rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksiin. Hyvä näin.

Suomessa sukupuolielinten leikkelyä ei ole laajemmin esiintynyt muuten kuin lääketieteellisistä syistä, mutta esimerkiksi eräissä Afrikan maissa naisten silpominen on aivan normaali käytäntö. Esimerkiksi Somalimaassa ja Etiopian somalialueilla tämä on pikemminkin sääntö kuin poikkeus. Silpomisen syytä on Afrikan ja Lähi-idän yhteisöissä monia, mutta niihin liittyy paljon uskomuksia, joilla ei ole mitään tekemistä todellisuuden kanssa. Jossain esimerkiksi ajatellaan, että silvonta on naisen terveydelle hyväksi. Jotkut taas ajattelevat, että sillä voidaan kontrolloida naisten seksuaalisuutta ja niin edelleen. Itse ajattelun toiminnan olevan naista alistavaa ja kontrolloivaa, mikä ei kuulu tasa-arvoiseen suomalaiseseen yhteiskuntaan.

Suomessa silvonta on siis vahvasti tuontitavaraa, ja toisinaan nuoria naisia lähetetään jopa vanhaan kotimaahan ympärileikattavaksi, kun Suomessa se ei onnistu. Poliisityössäni törmäsin tapaukseen, missä nuori tyttö haki turvaa poliisiasemalta saatuaan tietoonsa, että hänen sukunsa miespuoliset jäsenet olivat Ruotsista tulossa hakemaan tyttöä ja viemään häntä silvottavaksi entiseen kotimaahansa. Kyseinen tapaus ei ole ainut laatuaan, vaan samankaltaisia julmia kohtaloita jää valitettavasti Suomen viranomaisilta pimentoon. THL:n mukaan Suomessa on jo kymmeniä lapsia, jotka ovat syntyneet Suomessa, mutta siitä huolimatta heidät on silvottu. Kotouttamistoimista puhuville esitänkin toiveen kertoa maamme tulleeille tiukasti, mikä maassamme on sallittua ja mikä ei.

Arvoisa puhemies! Silpomisella saattaa olla todella merkittäviä negatiivisia vaikutuksia naiselle. Siinä poistetaan aivan tarpeettomasti toimivaa ja elävää ihmiskudosta, ja usein tämä tapahtuu vielä alkeellisin menetelmin. Tällainen toimenpide aiheuttaa todennäköisesti kovia kipuja ja saattaa aiheuttaa tulehduksia tai pysyviä haittoja normaaliin elämään, puhumattakaan millainen trauma tuon kaltainen operaatio ilman kivunlievitystä on. Tämä on mielestäni hyvä esimerkki siitä, että kaikenlaisia toisiin kulttuureihin liittyviä tapoja ei tule hyväksyä Suomessa eikä valtaväestön pidä ummistaa silmiään suvaitsevaisuuden nimissä.

Suuret kiitokset oikeusministeri Merelle tämän asian viemisestä entistä tiukemmin Suomen lakikirjaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vikman poissa. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

18.43 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Aiemmin tänään oikeusministeri Meri esitteli tämän hallituksen esityksen ja siitä käytiin jo hyvää keskustelua, hyviä puheenvuoroja. Samoin edustaja Rintamäellä oli äsken hyvin asiantunteva ja avartava kuva todellisuudesta, kun puhumme tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisesta.

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisella eli ympärileikkauksella tarkoitetaan kaikkia ilman lääketieteellistä syytä tehtäviä toimenpiteitä, joihin liittyy naisten ulkoisten sukuelinten poistaminen tai vahingoittaminen jollain muulla tavalla. Eri puolilla maailmaa elää tällä hetkellä arviolta 200 miljoonaa silpomisen läpikäynyttä tyttöä ja naista. Vuosittain noin neljällä miljoonalla tytöllä on riski joutua silvotuksi. Perinteen taustalla vaikuttavat esimerkiksi kulttuuriset syyt. Erityisen paljon silpomista tapahtuu joissakin Afrikan maissa: Somaliassa, Egyptissä, Sudanissa, Malissa.

Suomessa tyttöjen sukuelinten silpominen on myös tällä hetkellä rangaistavaa Suomen rikoslain perusteella pahoinpitelynä tai törkeänä pahoinpitelynä. Tässä uudessa lakiesityk-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

sessä silpominen sekä silpomisen valmistelu säädettäisiin rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksin. Naisen sukuelinten silpominen kattaisi naisen ulkoisen sukuelimen vahingoittamisteot, mukaan lukien sukuelimen poistamisen kokonaan tai osittain. Valmistelu puolestaan kattaisi nykyisten törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun tekotapojen lisäksi naisen tai tytön viemisen ulkomaille silpomista varten. Lisäksi kiellettäisiin kaikenlainen naisen tai tytön pakottaminen tai taivuttaminen alistumaan silpomiseen. On hyvä, että tässä myös kohdistetaan nämä toimenpiteet, jos on aiottu viedä ulkomaille tyttö silpomista varten. Siitä vain nousee huoli, saadaanko tämä mahdollinen teko selville ennen kuin tyttöä lähdetään viemään sinne.

On aivan järkyttävää ajatella, että nämä toimenpiteet tehdään yleensä 4–10-vuotiaille. Kenelle tahansa tehtynä tämä on aivan järkyttävää. On hyvä, että nyt ministeri Meri on saanut vauhtia tähän lakiin ja tämä tuodaan nyt sitten eduskunnalle hyväksyttäväksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola.

18.47 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa edustaja Elomaa mietiskeli hetki sitten edellisessä puheenvuorossa sitä, miten saadaan tunnistettua se tilanne, että tyttöä ollaan viemässä tällaiseen silpomisoperaatioon jonnekin Somaliaan tai niihin Afrikan maihin, missä käytännössä sata prosenttia tytöistä ja naisista silvotaan. Itse ihmettelen eniten tässä sitä, että kun käytännössä kaikki Suomessa asuvat somalit ovat tulleet tänne Suomeen turvapaikanhakijoina tai pakolaisina siitä syystä, että eivät ole voineet elää ja asua siellä Somaliassa, kun siellä on niin vaarallista elää ja asua, että sieltä pitää lähteä pakolaiseksi tänne, niin heti sitten, kun on se oleskelulupa ja se status saatu, lähdetään lomamatkalle sinne, joko silvottavaksi tai jotenkin muuten kouluttautumaan oikeaan, pyhään opiin, mutta tämä tästä.

Nyt, arvoisa puhemies ja hyvät kollegat, ollaan käsittelemässä tätä lakia, joka ei ole pelkkä lakimuutos, vaan selvä julistus ja signaali siitä, mitä me Suomessa pidämme oikeana ja ihmisoikeuksien mukaisena.

Naisten sukupuolielinten silpominen on julma ja barbaarinen perinne, jolla ei ole paikkaa sivistyneessä yhteiskunnassamme. Monikulttuurisuuden nimissä ei voida hyväksyä käytäntöjä, jotka alistavat ja vahingoittavat lapsia. Itse törmäsin tähän vastenmieliseen ilmiöön ensimmäisen kerran jo yli 20 vuotta sitten, kun työskentelin turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa.

Tässä hallituksen esityksessä tehdään selväksi, että silpominen on rangaistava teko ja sen valmistelu, kuten tytön vieminen ulkomaille, johon äsken viittasin, silpomista varten on yhtä lailla tuomittavaa. Tämä laki suojelee lapsia ja varmistaa, ettei kenenkään ruumiillista koskemattomuutta voida enää loukata perinteiden tai kulttuurin tai monikulttuurin varjolla. Tämä ei ole siis pelkkä lainsäädännöllinen toimi. Tämä on viesti jokaiselle, joka luulee voivansa jatkaa väkivaltaisista perinteistä. Suomessa lapsen oikeudet ovat koskemattomat. Tässä salissa emme anna tilaa minkäänlaisille porsaanrei'ille, jotka mahdollistavat silpomisen jatkumisen, olipa se piilotettu kulttuuristen tekosyiden tai uskonnollisten tekosyiden taakse tai sitten ei.

Tämä laki, jota nyt käsitellään, selkeyttää, että jokainen silpomisteko, olipa se kuinka ”lievä” tahansa, on rangaistavaa. Ei ole olemassa mitään niin sanottua hyväksyttävää silpomista, vaan kaikki lapsen kehoon kohdistuva väkivalta on tuomittavaa. Tämän lain myö-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

tä varmistetaan myös, että nämä rikoslain porsaanreiät suljetaan. Lisäksi laki kattaa myös silpomisen valmistelun ja rikoksen vanhentumista koskevien säännösten tiukentamisen.

Ja on aivan selvää edelleen, että meidän on huolehdittava tulevaisuudessa myös poikien oikeuksista. Lapsen oikeudet, olipa kyse sitten tytöstä tai pojasta, ovat yhtä tärkeitä ja suojeltavat, vaikka tämä lakiesitys nyt vain tyttöjä koskeekin. Lasten ruumiillinen koskemattomuus on pyhä, eikä kulttuuriperinteiden varjolla voida sallia minkäänlaista väkivaltaa heidän kehojaan kohtaan.

Monikulttuurisuus ei voi olla suojakilpi väkivallalle, ei myöskään uskonto. Me emme salli, että lapsiamme silvotaan tai alistetaan, riippumatta siitä, mihin uskomuksiin se perustuu. Suomi on oikeusvaltio, ja tämä laki osoittaa, että emme hyväksy lasten kehoihin kohdistuvaa väkivaltaa yhtään missään muodossa.

Tämän esityksen tavoitteena on vahvistaa lasten ja erityisesti siis tyttöjen ja naisten ruumiillista koskemattomuutta ja seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Meidän on varmistettava, että jokainen lapsi saa kasvaa turvassa ilman pelkoa siitä, että heidän kehoaan vahingoitetaan jonkin perinteen tai kulttuurillisen käytännön vuoksi.

Tämä laki on enemmän kuin lainsäädäntöä. Tämä on lupaus siitä, että Suomi asettaa lapsen oikeudet kaiken muun edelle. Lait, jotka suojelevat lapsia silpomiselta ja väkivallalta, ovat suoraan linjassa sen kanssa, mitä me oikeusvaltiona arvostamme, eli turvallisuutta, tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Tätä lainsäädäntöä tarvitaan, ja se on saatettava voimaan, jotta jokainen lapsi voi kasvaa ilman pelkoa väkivallasta, jota perustellaan kulttuurilla, perinteillä tai uskonnolla. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. —Edustaja Lahdenperä.

18.52 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on ratifioinut vuonna 2015 Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Kyseessä on niin sanottu Istanbulin sopimus. Sopimuksen täytäntöönpanoa valvova asiantuntijaryhmä on kehottanut Suomen viranomaisia ryhtymään lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin. Suomessa ei ole silpomista koskevaa erillissäätelyä. Tällä hetkellä silpominen on rangaistavaa rikoslain pahoinpitelyä koskevien säännösten mukaisesti. Esimerkiksi Ruotsissa erillislaki on tullut voimaan jo vuonna 1982, Norjassa ja Tanskassa asiasta säädetään rikoslaissa.

Arvoisa puhemies! Suomi on sivistysvaltio. Siten on välttämätöntä kriminalisoida tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kaikki muodot ja alaikäisen tytön vieminen ulkomaille sukupuolielinten silpomista varten. Tämä lainsäädäntö vahvistaa naisten ja tyttöjen hengen ja terveyden suojaa sekä heidän ruumiillista koskemattomuuttaan ja seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen poissa. — Edustaja Elo.

18.53 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Käsitlemme hallituksen esitystä, jolla tyttöjen sukuelinten silpominen ja sen valmistelu kriminalisoidaan rikoslaissa nykyistä selkeämmin. Haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä, kansalaisjärjestöjä ja muita tahoja, jotka ovat jo vuosia vaatineet tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kieltämistä. Sukuelinten silpominen on törkeä ja vakava ihmisoikeusloukkaus, joka rikkoo äärimmäisen raa'alla ta-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

valla lapsen oikeutta omaan kehoon ja koskemattomuuteen. Sukuelinten silpomisella voi olla elinikäisiä vaikutuksia seksuaalisuuteen, eikä sitä voi perustella uskonnollisilla, kulttuurisilla tai historiallisilla syillä. Naisten itsemääräämisoikeuden ja seksuaalisuuden tukahduttamiselle on oltava nollatoleranssi.

Silpominen on edelleen järkyttävän yleistä monissa maissa. Arvioiden mukaan 200 miljoonaa nyt elossa olevaa tyttöä ja naista on kokenut jonkinasteisen sukuelinten silpomisen. Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan Suomessa on noin 10 000 silpomisen läpikäynyttä tyttöä ja naista. Sadat lapset ovat Suomessa silpomisuhan alla. Lainsäädännön kiristäminen on äärimmäisen tärkeää, sillä nykyinen laki ei ole pystynyt riittävän hyvin tunnistamaan ja ehkäisemään silpomista. Tästä kertoo karusti se, että silpomisesta ei ole annettu Suomessa tuomioita, vaikka silpominen on jo kriminalisoitu Suomen rikoslaissa pahoinpitelynä tai törkeänä pahoinpitelynä. Silpomisen ja sen valmistelun säätäminen rangaistavaksi omana rikosnimikkeenä parantaa olennaisesti silpomisen kokeneiden oikeusturvaa ja vahvistaa rikosvastuun toteutumista. Selkeämmällä ja yksiselitteisellä lailla silpominen voidaan tuomita entistä vahvemmin. Tällöin poistuu myös kaikki tulkinnanvaraisuus siitä, onko silpominen Suomessa kiellettyä.

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön kiristämisen ohella on panostettava nykyistä enemmän silpomisen ennaltaehkäisyyn sekä silpomisen kokeneiden tyttöjen ja naisten hoitoonpääsyyn. Lukuisat järjestöt tekevät tärkeää työtä tyttöjen sukuelinten silpomisen ennalta estämiseksi. Muun muassa STEA-avustusten leikkaukset ja aikaistukset tulevat vaikuttamaan järjestöjen toiminnan laajuuteen ja laatuun. Vetoankin hallitukseen, että järjestöjen rahoitusleikkauksista luovutaan.

Myös historiallisen suuret kehitysyhteistyöleikkaukset vaikuttavat sosiaalisten normien muutostyöhön niissä maissa, joissa silpominen on kulttuurinen perinne. Nämä leikkaukset ovat haitallisia ja koskevat heikoimmassa asemassa olevia tyttöjä. Kehitysyhteistyön avulla silpomista on pystytty maailmanlaajuisesti vähentämään, ja tälle työlle on edelleen huutava tarve.

Arvoisa puhemies! Sukuelinten silpominen on vakava ihmisoikeusloukkaus, joka liittyy haitallisiin sosiaalisiin normeihin ja sukupuolistereotypioihin sekä koettuun tarpeeseen kontrolloida tyttöjen ja naisten seksuaalisuutta. Jokaisella tytöllä ja naisella tulee olla itsemääräämisoikeus ja tarvittava tieto tehdä vapaasti omaa kehoaan koskevia päätöksiä. Toivon tälle esitykselle eduskunnassa ripeää käsittelyä. Ja on ollut tänään hyvä täällä kuulla, että täällä salissa varsin yksituumaisia tämän asian osalta ollaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

18.57 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Olemme tilanteessa, tai oikeastaan olemme olleet jo pitkään tilanteessa, jossa meidän on välttämätöntä tarkentaa lainsäädäntöä, jolla voimme suojella tyttöjä ja naisia.

Hallituksen esityksen mukaan naisen sukuelinten silpominen sekä silpomisen valmistelu säädettäisiin rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksin. Tarkoituksena on parantaa uhrien asemaa ja oikeusturvaa, mutta samalla pyrkiä estämään tyttöjen silpomiset kokonaan. Tällä hetkellä silpominen on luokiteltu törkeäksi pahoinpitelyksi, ja nyt silpominen kriminalisoidaan rikoslaissa nykyistä selkeämmin omaksi rangaistukseksi. Myös alaikäisen tytön vieminen ulkomaille sukupuolielinten silpomista varten kriminalisoidaan.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Tyttöjen joutuminen silvotuksi tapahtuu usein alle 15-vuotiaana, mutta silvotuksi voi joutua myös tämän jälkeen. Minkälainen ihminen kykenee satuttamaan omaa lastaan tällä tavoin? Minkälainen vanhempi suostuu siihen, että tyttären sukuelintä vahingoitetaan, leikellään ja silvotaan jopa vauvaikäisenä? Sitä pahuutta tuskin suurin osa meistä kykenee koskaan käsittämään. Tämä sairassilpomisperinne aiheuttaa usein terveyshaittoja, joista osa voi olla vakavia. Sen lisäksi, että silpominen aiheuttaa usein esimerkiksi verenvuotoa, tuskallista kipua, tulehduksia, virtsaamisvaikeuksia ja ongelmia synnytyksessä, se aiheuttaa merkittäviä psyykkisiä ongelmia. Pahimmassa tapauksessa silpominen voi johtaa jopa kuolemaan.

Arvoisa puhemies! Jokainen meistä voi vain kuvitella, kuinka traumaattista tämän kaltaisen teko on voinut olla. Mikä perinne tai uskonto voi olla 2020-luvulla vielä niin julma ja paha, että ajatellaan silpomisen olevan oikein? Miten voi olla mahdollista, että joissakin kulttuureissa ajatellaan, että nainen ei olisi oikeutettu seksuaaliseen nautintoon? Seksuaalisuus ja seksuaalinen nautinto ovat ihmisen perustarpeita, jotka yritetään viedä naisilta silpomalla heidän sukuelimensä.

Päätäjien täytyy puhua enemmän julkisuudessa silpomisesta, mutta myös terveydenhuollon ja lastensuojelun ammattilaisten pitää pystyä ottamaan asia puheeksi asiakkaiden kanssa. Eli pelkkä lainsäädännön muuttaminen ei riitä, vaan sitä lainsäädäntöä on myös käytettävä.

Suomessa synnyttää vuosittain muutamia satoja naisia, jotka ovat joutuneet silvotuksi. Olen itsekin näitä naisia synnytyssalilyössä hoitanut ja tavannut. Tämän lisäksi on arvioitu, että Suomessa on satoja, jopa tuhansia tyttöjä, jotka ovat vaarassa joutua silvotuksi. Jos herää huoli, että lapselle on suunnitteilla tai tekeillä silpominen, tulisi aina tehdä lastensuojeluilmoitus. Mietin, kuinkahan monta lastensuojeluilmoitusta Suomessa on tehty tämän perusteella. Lastensuojelulain mukaan poliisille on ilmoitettava, jos on syytä epäillä, että lapsen henkeen tai terveyteen kohdistuu rikos, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Tyttöjen sukuelinten silpominen on tällä hetkellä luokiteltu törkeäksi pahoinpitelyksi, josta tulee tehdä poliisille ilmoitus.

Toinen asia, mitä mietin, onkin se, onkohan Suomessa ilmoitettu kertaakaan poliisille, että lapsi on silvottu. Me kaikki tiedämme, että silpomista tapahtuu ja tyttöjä viedään ulkomaille silvottavaksi. Onkohan tästä tyttöjä kohtaan harjoitetusta väkivallasta koskaan tuomittu ketään Suomessa? Jos ei ole, miksi ei?

Asenteisiin ja perinteisiin vaikuttaminen tapahtuu hitaasti, mutta toivon todella, että tämä esitys tuo tiedoksi maailmanlaajuisesti meidän suomalaisten asenteen: me emme hyväksy tyttöjen silpomista emmekä halua, että Suomeen tulee ketään, joka tämänkaltaista väkivaltaa harjoittaa. Tällainen pahuus on tuomittavaa, ja olen erittäin iloinen, että silpominen vihdoinkin kriminalisoidaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona, poissa. — Edustaja Nieminen.

19.01 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Naisten sukuelinten silpominen on edelleen maailmanlaajuinen ongelma, joka koskettaa miljoonia tyttöjä ja naisia, ja joissakin maissa siihen ei ole puututtu riittävästi tai ollenkaan. Vaikka naisten sukuelinten silpominen on Suomessa kriminalisoitu — sitä pidetään rikoksena pahoinpitelyn muodossa — on lainsäädännössämme ja sen soveltamisessa edelleen vakavia puutteita. Näitä puutteita

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

ovat muun muassa erillisen, silpomista koskevan lain puuttuminen, tapauksen tunnistamiseen liittyvät haasteet sekä ehkäisevän työn riittämättömyys.

Nyt näihin epäkohtiin tämän hallituksen toimesta vihdoin puututaan. Hallituksen esityksen mukaan naisten sukuelinten silpominen sekä silpomisen valmistelu säädettäisiin rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksin. Valmistelu voi tarkoittaa esimerkiksi naisen tai tytön viemistä ulkomaille silpomista varten tai pakottamista tai taivuttelua silpomiseen. Alle 18-vuotiaaseen tyttöön kohdistuneen sukuelinten silpomisen ja sen valmistelurikoksen osalta, siltä osin kuin kyse on pakottamisesta tai taivuttelusta silpomiseen, säädettäisiin erityisestä syyteoikeuden vanhentumisen alkamisajankohdasta. Näin uhrilla on täysi-ikäistymisensä jälkeen riittävästi aikaa saada asia tutkittavaksi ja rikosentekijät vastuuseen. Esityksen tavoitteena on vahvistaa naisten ja tyttöjen hengen ja terveyden suojaa sekä heidän ruumiillista koskemattomuuttaan ja seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan. Tämä vanhentumisaika on äärettömän tärkeä siinä vaiheessa, kun tosiaan näistä lapsista kasvaa hieman vanhempia ja he ymmärtävät näiden tekojen seuraukset ja sen rikoksen, mikä siinä on tapahtunut.

Arvoisa rouva puhemies! Naisten sukuelinten silpominen on vakava ihmisoikeusloukkaus, joka tarkoittaa osittaista tai täydellistä naisten ulkoisten sukuelinten poistamista tai vahingoittamista ilman lääketieteellistä syytä. Se on haitallinen käytäntö, joka voi aiheuttaa vakavia fyysisiä ja psyykkisiä seurauksia, joista tässä juuri äsken edeltävän edustajan puheesta kuulin. Silpomista harjoitetaan pääasiassa kulttuurisista, sosiaalisista ja uskonnollisista syistä ja yleisesti tietyissä osissa Afrikkaa ja Lähi-itää sekä Aasiaa. Mutta se on hyvin yleistä myös Euroopassa ja muualla maailmassa maahanmuuton myötä.

Ei voi olla niin, että sivistyneistä länsimaista lähetetään tai meiltä päästetään perheistä tyttöä ja naisia näihin maihin pahoinpitelyitten uhreiksi. Jokaisen naisen tulee olla tästä asiasta huolissaan, ja meidän kaikkien tulee tehdä kaikkemme näiden tekojen estämiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Erillinen laki naisten sukuelinten silpomisen kriminalisoimiseksi vahvistaa Suomen sitoutumista tämän ihmisoikeusloukkauksen kitkemiseen ja helpottaa oikeusprosesseja. Lisäksi viranomaisten koulutuksen lisääminen sekä terveydenhuollossa että sosiaalipalveluissa auttaa tunnistamaan riskitapaukset ajoissa. Ennaltaehkäisevän työn tehostaminen erityisesti maahanmuuttajayhteisössä auttaa ehkäisemään silpomistapauksia. Myös vahvempi valvonta ulkomaille tapahtuvan silpomisen estämiseksi on tärkeää, jotta tyttöjen vieminen ulkomaille tätä tarkoitusta varten voidaan tunnistaa ja estää ajoissa.

Meille on tärkeää, että me kunnioitamme kaikkien lasten oikeutta omaan terveeseen kehoon ja oikeutta määrätä siitä itse. Meidän aikuisten pitää olla suojelijoita, ei pahoinpitelijöitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

19.06 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Lapsensurmaa koskeva pykälä ollaan poistamassa rikoslaista tarpeettomana. Tällä halutaan korostaa syntyneen lapsen oikeutta elämään, ja näin ollen sovellettavaksi tulisivat muut rikoslain kohdat, kuten kuolemantuottamus, törkeä kuolemantuottamus, tappo tai murha. Lapsensurma on Suomen laissa henkirikos, jossa henkilö synnytyksestä johtuvasta uupumuksesta tai ahdistuksessa surmaa lapsensa. Rikoslain mukaan lapsensurmaan syyllistynyt on tuomittava lapsensurmas- ta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Lapsensur-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

masta rangaistaan lievemmin kuin tavallisesta lapseen kohdistuneesta surmasta tai taposta. On ajateltu, että lapsensurmaan syyllistynyt äiti on osaksi syyntakeettomassa tilassa. Ei ole kuitenkaan mitenkään tavatonta, että raskauden jälkeisessä hormonimyrskyssä äiti joutuu psykoottiseen tilaan ja voi silloin syyllistyä jopa tällaisiin äärimmäisiin tekoihin sairauden vuoksi.

Arvoisa puhemies! Tänä päivänä henkirikokseen syyllistynyt lähetetään usein oikeuden päätöksellä mielentilatutkimukseen ennen rangaistuksen määräämistä. Raskauden jälkeinen psykoositila voi kohdata vain synnyttäneen naisen, ei miestä. Toivon, että tämä otetaan huomioon, kun uutta lakia sovelletaan tulevaisuudessa lapsensurmaan liittyvissä tapauksissa. Sairauden vuoksi henkilö voi olla myös syyntakeeton.

Kiitos ministeri Leena Merelle erinomaisen tärkeiden ja hyvien lakiuudistusten edistämisestä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

19.08 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Pitää antaa hallitukselle kiitoksia, kun lainsäädäntö etenee ja etenkin kun tasa-arvoa vahvistava lainsäädäntö etenee, ja nyt on näin tämän silpomisen kieltävän lainsäädännön osalta. Kiitokset myös lakia aktiivisesti vaatineille kansalaisjärjestöille, tämä työ on ollut pitkä.

Tässä esitetään lainsäädäntöön tarkennuksia, joita tarvitaan, sillä silpomisen ehkäisy Suomessa ei ole onnistunut riittävästi. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen on naiseen kohdistuvaa väkivaltaa ja kunniaväkivaltaa, jossa korostuu perheen ja yhteisön kontrolli sukupuolimoraalista. Silpomisella on vakavia fyysisiä ja psyykkisiä terveyshaittoja, kuten infektiot, kipu, hedelmättömyys ja psyykinen trauma. Silpominen on äärimmäisen intiimi ja raaka toimenpide, jolla voi olla elinikäisiä vaikutuksia seksuaalisuuteen. Sitä ei voi perustella uskonnollisilla, kulttuurisilla tai historiallisilla syillä. Yleensä nämä syyt ovat juuri näitä kulttuurisia enemmän kuin uskonnollisia.

Esityksessä tämä suostumus silpomiseen ei poista rangaistavuutta edes vähäisimmissä teoissa. Esityksessä myös yritys on rangaistava ja myös tällaisen silpomisen valmistelu, mukaan lukien tytön tai naisen vieminen ulkomaille silpomista varten, olisi rangaistavaa. Vanhentumisaika rikokselle alkaa lapseen kohdistuneissa teoissa tämän täytettyä 18 vuotta. Nämä ovat kaikki erittäin hyviä piirteitä esityksessä.

Ennaltaehkäisyyn sekä silpomisen kokeneiden tyttöjen ja naisten hoitoonpääsyyn tulisi panostaa nykyistä enemmän. 90-luvun lopulla, kun itse aloitin maahanmuuttajataustaisten lasten opettajana, tähän ongelmaan oltiin havahtumassa ja laadittiin kunnissa ohjeistuksia ilmoitusvelvollisuudesta ja lastensuojelun toimenpiteistä. Oli myös selvää, että osa lapsista tiesi tästä riskistä, ja he saattoivat pelätä sitä, että heidät viedään kotimaahansa — toki riskinä ovat myös lapsiavioliitot, mutta tämä puuttumisohjeistus alkoi silloin muodostua, ja ihan todella pitkä aika, 30 vuotta, on mennyt siihen, että tämä lainsäädäntö saadaan valmistumaan.

Puheeksi ottamista tarvitaan ja tarvitaan myös tähän silpomisilmiöön kouluttamista. Meillä tulee koko ajan uusia viranomaisia, ja tämän koulutuksen täytyy olla jatkuvaa. Sen laajuutta tulee edelleen seurata kouluterveyskyselyissä ja muissa terveystilastoissa, ja todellakin lasten pitäisi saada sellaista tukea ja sen verran sitä oppilashuollon palvelua, oli se sitten terveydenhoitaja, opettaja tai kuka tahansa koulun henkilökunnasta, jolle uskallus

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

puhua olisi olemassa. Silpomisen läpikäyneille naisille tulisi olla mahdollisuus matalalla kynnyksellä korjaaviin leikkauksiin sekä henkinen apu kokemuksen läpikäymiseen.

Lisäksi olisi tärkeää säätää laki suojaamaan intersukupuolisten lasten kehollista koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta. Heidän ihmisoikeuksiaan loukkaavia niin sanottuja normalisoivia leikkauksia ei tulisi tehdä.

Vielä on lisätoiveita hallitukselle. Vaikka hyvä lainsäädäntö tässä etenee, niin lisätarpeena on kriminalisoida pakottava kontrolli, sillä se kytkeytyy muihin sukupuolituneen väkivallan muotoihin, joskus lapsiavioliittoihin, pakkoavioliittoihin, ihmiskauppaan, lapsikaappauksiin sekä vaikeuksiin ja riskeihin purkaa esimerkiksi väkivaltainen avioliitto. Viime vuonna oikeusministeriö selvitti henkisen väkivallan rangaistavuutta Suomessa, ja Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen sopimus, Istanbulin sopimus, edellyttää valtiota kriminalisoimaan pakottamisen, joka uhkaa uhrin toimintakykyä ja mielenterveyttä. Pakottava kontrolli on pitkäkestoista, uhri voidaan eristää, hän voi olla toistuvan uhkailun kohteena, hänen arkeaan valvotaan. Pakottavan kontrollin tunnistamista palveluissamme pitäisi myös vahvistaa. Ilmenemismuotoina voi olla esimerkiksi uhrin itsetuhoisuus, päihteiden käyttö, ahdistus, arkuus. Pakottava kontrolli voi olla perheenjäsenen, sukulaisten tai laajemman yhteisön harjoittamaa, ja se todella saattaa alkaa jo lapsuudessa. Tein asiasta myös toimenpidealoitteen, ja toivon, että tämäkin lainsäädännön osa etenee. [Juho Eerola pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola, vastauspuheenvuoro.

19.13 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos edustaja Hopsulle hyvistä vinkeistä, mitä hallitukselle annatte. Sen verran positiivista kerron tässä teille, että tähän pakkoavioliittoon hallitus on jo puuttumassa ja meillä on lakivaliokunnassa käsittelyssä hallituksen esitys, jossa nämä pakkoavioliitot tullaan kieltämään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savio, varsinainen puheenvuoro.

19.14 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Oikeusministeri Meri ja koko hallitus ansaitsevat kiitokset tästä esityksestä, jolla tiukennettaisiin henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia koskevaa lainsäädäntöä. Aiheesta on pidetty tänään monia erittäin hyviä puheenvuoroja, ja niihin on helppo yhtyä.

Ensinnäkin tässä esityksessä ehdotetaan naisten sukuelinten silpomisen ja sen valmistelun säätämistä rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksiin. Samassa yhteydessä pidennettäisiin syyteoikeuden vanhenemisaikaa siltä osin kuin teko kohdistuu alaikäiseen. Asia on hyvin merkittävä siksi, että suomalaisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion tärkeisiin periaatteisiin kuuluu jokaisen yksilön fyysinen koskemattomuus, ja erityisen tärkeä esitys on seksuaalisen itsemääräämisoikeuden varmistamisen näkökulmasta, samoin tyttöihin ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Tämä on viesti, jota on syytä erikseen korostaa sekä eduskunnassa että myös sen ulkopuolella.

Arvoisa puhemies! Toiseksi hallitus ehdottaa tapon vanhenemisajan poistamista. Tämä on merkittävä askel jo periaatteellisesti, onhan henkirikos ehdottomasti yksi kaikkein vakavimmista rikoksista. Suomalainen rikoshistoria tuntee joitakin tapauksia, joissa tutkinta on keskeytetty henkirikoksen syyteoikeuden vanhenemisen vuoksi. Toisaalta murhan ja tapon välinen rajanveto on vaikeaa, varsinkin vanhoissa rikoksissa. Vanhoja murhia on

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

kuitenkin joskus saatu ratkaistua vuosikymmeniäkin tutkinnan alkamisen jälkeen, ja sekä yleisen oikeustajun että uhrien omaisten kannalta olisi hyvin toivottavaa, että kaikki henkirikokset saataisiin selvitettyä, vaikka se kestäisi pitkäänkin. Hallituksen esitys tapon vanhentumisajan poistamiseksi onkin tärkeä, jotta tulevaisuudessa myös tappojen selvittäminen ja niistä tuomitseminen helpottuvat kaikkein vaikeimmissa tapauksissa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen kolmas ehdotus liittyy lapsensurmaa koskevan erillissäännöksen poistamiseen. Käytännössä vastasyntyneen surmaamisesta tuomittaisiin jatkossa nykyistä ankarammin. Kuten hallituksen esityksessä on todettu, tulee vastasyntyneen lapsen henkeä suojata samoilla yleisillä rangaistussäännöksillä kuin varttuneempienkin.

Arvoisa puhemies! Tämäkin lakimuutos on linjassa hallitusohjelman kanssa. Siinä suhtaudutaan erityisen vakavasti henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin, mikä on mielestäni erinomaista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

19.17 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsitlemme nyt hallituksen esitystä laiksi rikoslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Tämän esityksen keskeisin muutos on, että naisen sukuelinten silpominen sekä silpomisen valmistelu säädettäisiin rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksin. Lisäksi syyteoikeuden vanhentumista koskevia rikoslain säännöksiä muutettaisiin niin, että syyteoikeus ei vanhentuisi, jos kysymyksessä olisi täytetty tappo. Oikeus tuomita rangaistus täytetystä taposta ei myöskään vanhentuisi enää tulevaisuudessa.

Me täältä oppositiosta aika usein kritisoimme hallituksen esityksiä ja vastustammekin niitä keskeisiltä osin. Tämän hallituksen esityksen osalta on kuitenkin syytä antaa hallitukselle kiitosta. Hallituksen esitys ja siinä esitetyt muutokset rikoslakiin ovat tervetulleita, pitkään odotettuja ja myöskin hyvin kannatettavia. Haluankin vilpittömän kiitokseni hallitukselle lausua siitä, että tämä rikoslain muutos muun muassa naisen sukuelinten silpomisen säätämisestä rangaistavaksi on saatu tänne eduskuntaan ripeästi, jo näin varhaisessa vaiheessa vaalikautta. Seuraavaksi onkin eduskunnan tärkeä tehtävä viedä tämä muutos lainsäädäntöön ripeästi, ja uskon, että eduskunnan lakivaliokunta tulee näin toimimaan laajassa yhteistyössä yli puoluerajojen.

Tänään tästä hallituksen esityksestä täällä eduskunnan suuressa salissa käyty lähetekeskustelu on myös hyvä muistutus siitä, että pystymme yhä edistämään myös laajalla yhteistyöllä tärkeiksi katsomiemme epäkohtien ratkaisemista ja korjaamista. Tämä hallituksen esitys ei totisesti tunne hallitus—oppositio-rajoja, kuten olemme saaneet tästä hyvästä keskustelusta tänä iltana myöskin kuulla.

Kiitos myös niille kansalaisaloitteen alullepanijoille ja allekirjoittajille, jotka aikanaan saattoivat tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kieltämistä koskevan aloitteen tähän taloon. Kansalaisaloitteessahan ehdotettiin valmisteltavaksi lakia, joka kattaisi kaiken ikäisiin tyttöihin ja naisiin kohdistetut, samoin kuin ulkomailla tehdyt, silpomiset. Tänään voimmekin todeta, että tuo kansalaisaloite vuodelta 2019 oli erittäin merkittävässä roolissa tämän lakihankkeen liikkeelleasemiseksi aina tänne eduskuntaan asti hallituksen esityksen muodossa. [Juho Eerola: Kiitos!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

19.19 **Inka Hopsu vihr:** Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Eerolalle vastaan, että tutustuin tähän pakkoavioliittolainsäädäntöön — tai onko se nyt avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden, kriminalisoinnin esitys — keväällä, ja silloin siitä ainakin puuttui vielä nimenomaan erillinen pykälä tätä pakottavaa kontrollia huomioimaan. En tiedä, onko sitä esitystä sen jälkeen muutettu, mutta olisi hyvä, jos siellä lakivaliokunnassa voitte tämän huomioida. Se koskee myös sitä, kun oli vähän heikosti se, kuinka kunniaan liittyvän väkivallan kontekstissa solmitut avioliitot, pakkoavioliitot, huomioidaan, ja myös se, miten se, jos avioliitosta irtautumista ei sallita, siinä lainsäädännössä huomioidaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle asetuksenantovaltuussäntelyn päivittämistä oikeusministeriön hallinnonalalla koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 73/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.50 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 24:ää oikeusministeriön hallinnonalan lakia asetuksenantovaltuuksien osalta. Tarkoituksena on, että muutettavien lakien asetuksenantovaltuuksia koskevat säännökset päivitettäisiin vastaamaan perustuslain edellyttämiä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia.

Voimassa olevassa lainsäädännössä on edelleen runsaasti niin kutsuttuja yleisvaltuuksia, jotka eivät täytä noita edellä mainittuja vaatimuksia. Ongelmana on ollut, että tällaisen niin kutsutun yleisvaltuuden perusteella ei nykyisin voida yleensä antaa asetuksia tai muuttaa jo voimassa olevia asetuksia. Jotta asetuksen antaminen ja muuttaminen olisivat mahdollisia, on laissa oltava täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset täyttävät valtuussäännökset.

Nyt annettu hallituksen esitys koskee oikeusministeriön hallinnonalaa. Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä sen omasta aloitteesta lainvalmistelutyössä havaittujen lakitekniikan ja säädöshuollollisten tarpeiden takia. Tällaisia vanhentuneita asetuksenantovaltuuksia lienee kaikkien ministeriöiden hallinnaloilla. Kyseessä on tärkeä säädöshuolto-toimenpide, jolla varmistetaan lainsäädännön toimivuus ja ajantasaisuus.

Lisäksi yleisten asetuksenantovaltuuksien muuttaminen perustuslain vaatimusten mukaisiksi edistää oikeusvaltioperiaatteen ja hallinnon lainalaisuuden periaatteen toteutumista.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa uusien asetusten antaminen ja asetusten muuttaminen valtuutussäännösten nojalla sekä poistaa turha valtuutussääntely. Valtuutussäännökset päivitettäisiin kumoamalla tarpeettomat yleisvaltuudet ja säätämällä lakiin tarvittaessa yleisvaltuuden tilalle täsmälliset ja tarkkarajaiset valtuudet.

Esityksessä ehdotetaan päivittämisessä käytettäväksi lakikohtaisesti erilaisia toteutustapoja riippuen siitä, onko lain nojalla annettu asetuksia vai ei ja onko laissa jo olemassa yleisvaltuuden lisäksi täsmälliset ja tarkkarajaiset valtuudet. Kumottavien tai muutettavien pykälien nojalla annetut voimassa olevat asetukset säädettäisiin pysymään voimassa. Koska voimassa olevat asetukset jäisivät edelleen voimaan, ei käyttämättömien yleisvaltuuksien kumoaminen ja olemassa olevien yleisvaltuutuksien muokkaaminen käytännössä vaikuta vallitsevaan oikeustilaan. Niiden lakien osalta, joiden nojalla on annettu voimassa pysyviksi erikseen säädettäviä asetuksia, vaikutukset toteutuisivat vasta tulevaisuudessa, kun nämä asetukset kumotaan tai korvataan uuden sääntelyn mukaisilla asetuksilla.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025, mutta aikataulu on sinänsä joustava. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikelain 5 §:n, sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n ja maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 83/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.54 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä saatetaan nimisuoja tuotteita koskeva kansallinen lainsäädäntö vastaamaan muutettua Euroopan unionin lainsäädäntöä. EU:n uusi nimisuoja-asetus astui pääosin voimaan 13.5.2024, ja osa säädöksistä tulee sitten voimaan 1.1.2025.

Nimisuoja-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, mutta eräiltä osin sen täytäntöönpano edellyttää kansallisia säännöksiä. Pääsääntöisesti voimassa olevat kansalliset säännökset kattavat uudistetun EU-lainsäädännön vaatimukset. Uusi EU-lainsäädäntö ei tuo merkittävää muutosta voimassa olevaan sääntelyyn. Kyse on eri säädöksiin sijoitettujen säännösten keskittämisestä tuotteiden rekisteröinnin osalta yhteen asetukseen ja tuotteiden rekisterimenettelyjen ja valvonnan yhdenmukaistamisesta.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Sisällöllisesti muutokset koskevat erityisesti tuotteitten verkkovalvontaa, tuottajaryhmien roolia ja kestävyyskriteerien käyttöä. Kansallisesti nimisuojusta säädetään nykyisin elintarvikelaissa ja maataloustuotteitten markkinajärjestelystä annetussa laissa. Niihin on tarve tehdä vähäisiä teknisiä muutoksia lähinnä määritelmiin. Jatkossa nimisuojuustuotteitten rekisteröinti ja valvonta keskittyy kansallisesti elintarvikelakiin.

Samalla on tarve muuttaa liikenne- ja viestintäministeriön vastuulle kuuluvaa sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia siten, että sen verkkotunnuksien valvonta kattaisi jatkossa myös nimisuojaan liittyvät seikat.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys laeiksi elintarvikemarkkinalain, elintarvikemarkkinalain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen ja kilpailulain 39 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.56 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikemarkkinalain, elintarvikemarkkinalain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen ja kilpailulain 39 §:n muuttamisesta.

Tammikuussa 2019 voimaan tulleen elintarvikemarkkinalain tarkoitus on parantaa elintarvikemarkkinoiden toimivuutta ja turvata elintarvikeketjussa heikommissa asemassa olevien toimijoiden asemaa. Laissa säädetään tuottajille mahdollisuus saada maataloustuotteiden myyntiä koskevat sopimukset kirjallisina ja siten, että niissä on tietty vähimmäissisältö. Laissa säädetään myös elintarvikemarkkinavaltuutetusta, jonka tehtävänä on seurata markkinoita, ohjeistaa ja neuvoa toimijoita sekä valvoa laissa säädettyjen vaatimusten ja kieltojen noudattamista. Lakia on uudistettu kahteen kertaan myös EU:n kauppapadirektiivin pohjalta.

Nyt tehtävän muutoksen tavoitteena on edistää elintarvikemarkkinoiden toimivuutta parantamalla elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksia. Esityksellä toteutetaan osaltaan hallitusohjelman tavoitetta alkutuottajan aseman ja koko elintarvikeketjun tasapainon kehittymisestä nykyistä oikeudenmukaisempaan suuntaan maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien parlamentaarisen arviointiryhmän loppuraportissa kuvaamalla tavalla. Raportissa kiinnitetään huomiota erityisesti valtuutetun tehtäviin kuuluvan markkinoiden seurannan edellyttämän tiedonsaannin varmistamiseen ja yhteistyön tiivistämiseen Kilpai-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

lu- ja kuluttajaviraston vaikutustenarvointiyksikön kanssa jatkuvan seurannan mahdollistamiseksi. Lakimuutoksessa huomioidaan myös elintarvikemarkkinalain soveltamisessa ilmennyt tarve täsmentää tuotteiden tilausten peruuttamiseen ja kiellettyihin maksuihin liittyviä elintarvikemarkkinalain säännöksiä, jotta ne vastaisivat niiden taustalla olevan kauppatapadirektiivin vaatimuksia. Lisäksi elintarvikemarkkinalain soveltamisessa on todettu tarve täsmentää edellisen lainmuutoksen kattamien säännösten voimaantuloa koskevaa säännöstä.

Tiedonsaantioikeuksista: Elintarvikemarkkinalain 13 §:ssä säädetään elintarvikemarkkinavaltuutetun oikeudesta saada tietoja elinkeinonharjoittajilta. Valtuutetun on mahdollista saada vain sen valvontaan kuuluvien vaatimusten ja kieltojen noudattamisen valmistelamisessa välttämättömiä tietoja ja asiakirjoja. Sääntelyä laajennettaisiin siten, että valtuutetulla olisi oikeus saada myös tietoja, jotka liittyvät elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantamiseen, markkinoiden seuraamiseen tai hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen estämiseen. Näin voitaisiin varmistaa, että elintarvikemarkkinavaltuutetulla on mahdollisuus saada tietoa elintarvikkeiden kauppaan ja siihen liittyviin sopimuksiin ja menettelyihin liittyvistä sopimuksista myös tilanteessa, johon ei liity valtuutetulle kuuluvaa valvontatehtävää tai epäilystä laissa tarkoitettujen kieltojen ja vaatimusten rikkomisesta. Lisäksi jatkossa valtuutettu saisi tietoja myös julkisia hankintoja tekeviltä hankintayksiköiltä, jotta se voi valvoa julkisina hankintoina tehtävää elintarvikkeitten kauppaa.

Lisäksi elintarvikemarkkinavaltuutetun ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston välisen elintarvikemarkkinointia koskevan tietojenvaihdon mahdollisuuksia parannettaisiin. Valtuutetulle säädettäisiin mahdollisuus saada tietoja Kilpailu- ja kuluttajavirastolta myös elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantamiseen ja markkinoiden seurantaan sekä hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen estämiseen liittyen. Kilpailu- ja kuluttajavirastolle annettaisiin oikeus toimittaa valtuutetulle oma-aloitteisesti tietoja — eli tämä päivitetään kilpailulain 39 §:ään — ja myös valtuutetulle säädetään laajempi oikeus luovuttaa oma-aloitteisesti asiakirjoja Kilpailu- ja kuluttajavirastolle.

Nyt käsittelyssä olevan esityksen lisäksi hallitus valmistelee elintarvikemarkkinalain toista vaihetta, jossa tarkastellaan muita lainsäädännöllisiä keinoja puuttua elintarvikeketjun epäkohtiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Ensimmäisenä edustaja Ingo.

18.00 Christoffer Ingo r: Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Äntligen kommer en av de tre för det inhemska lantbruket så viktiga lagpaketen till riksdagen. Propositionens förändringar är små, men de är viktiga när det kommer till transparensen i livsmedelskedjan och då det kommer till livsmedelsmarknadsombudsmannens insyn, roll och möjlighet att försvara den svaga producenten.

Vi kan inte för många gånger lyfta upp behovet av en mer transparent och rättvis prisstruktur på livsmedelsmarknaden. Våra konsumenter förtjänar en möjlighet att få se vem som förtjänar mest på produkterna i butikshyllan som den senaste tiden definitivt inte har blivit billigare. Vi behöver objektiva mätverktyg som till exempel kostnadsindex för livsmedelskedjan, som kan utlösa förhandlingar om priskorrigeringar och leverantörsavtal. Se bara på spannmålsmarknaden just nu: Vi har rekordlåga spannmålspriser men brödet i butiken har inte blivit billigare.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Keskustelussa oleva hallituksen esitys sisältää monta mainitsemisen arvoista asiaa. Yksi näistä on elintarvikemarkkinavaltuutetun korotetut mahdollisuudet saada markkinatietoa sekä yksityisiltä että julkisilta toimijoilta, kuten myös valtuutetun paremmat mahdollisuudet tiedonvaihtoon eri viranomaisten, kuten Kilpailu- ja kuluttajaviraston, kanssa.

Nämä ovat askelia oikeaan suuntaan. Mutta meidän täytyy varmistaa, että elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistolla on riittävät resurssit. Tämä on erityisen tärkeää, kun niin kutsutut private label -tuotteet valtaavat yhä enemmän tilaa kaupan hyllyltä. Tällä hetkellä valtuutetun toimiston yhden plus kolmen hengen työntekijäresurssi on liian pieni, ja tulevaisuudessa myös tämän lakimuutoksen kannalta tätä olisi syytä kasvattaa huomattavasti.

Slutligen är det nödvändigt att vi tar itu med de problem som uppstår av den koncentrerade handeln som vi har, särskilt när det gäller inköpsorganisationernas makt över livsmedelsindustrin och producenterna. Det är inte hållbart att några aktörer får diktera villkoren för hela marknaden, och det måste åtgärdas genom att vi skapar en mer balanserad och rättvis livsmedelsmarknad.

Ärade fru talman! De föreslagna ändringarna i livsmedelsmarknadslagen är ett steg i rätt riktning, men för att stärka producenternas ställning krävs mer, och i enlighet med MAKArbetsgruppen från den förra regeringsperioden och med regeringsprogrammet som nuvarande regering följer är det nödvändigt att vi ännu ser över konkurrenslagstiftningen och upphandlingslagen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko : Tack så mycket. — Halutaanko käännöstä? Ellei, mennään eteenpäin. — Edustaja Aittakumpu.

18.03 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen tavoitteena tosiaankin on edistää elintarvikemarkkinoiden toimivuutta parantamalla elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksia. Nämä nyt esitetyt muutokset vastaavat eduskunnan vuonna 22 elintarvikemarkkinalain muutoksen yhteydessä antamia lausumia. Hyvä, että asia nyt etenee. Elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeus rajoittuu nykyisin vain kieltojen ja vaatimusten rikkomisen valvontaan, ja nyt sitten jatkossa nuo oikeudet laajentuisivat niin, että hänellä olisi esimerkiksi mahdollisuudet saada tietoa käytetyistä sopimustyypeistä, osto- ja myyntihinnoista, osto- ja myyntimääristä tai kustannusrakenteesta. Valtuutetun olisi sitten mahdollista myös selvittää oma-aloitteisesti esimerkiksi, miten vastaavan tuoteryhmän kaupan omat tuotemerkkituotteet, kotimaiset brändituotteet tai tuontituotteet hinnoitellaan ja miten niiden tuotto jakaantuu eri toimijoille.

Hallituksen esitys on hyvin kannatettava juuri siksi, että nämä laajemmat tiedonsaantioikeudet antavat paremmat edellytykset seurata elintarvikemarkkinoiden kehitystä ja havaita helpommin hyvän kauppataivan vastaisia menettelyjä. Tämän pitäisi hallituksen esityksen mukaan sitten edistää elintarvikemarkkinoiden toimintaa ja parantaa maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden kaupassa heikommassa asemassa olevien toimijoiden asemaa — hyviä tavoitteita. Ja on ilman muuta näin, että tavoitteena tulee olla etenkin kotimaisen maataloustuottajan aseman parantaminen ja sen varmistaminen, että meillä jatkossakin on tarjolla kotimaista laadukasta ruokaa ja että omavaraisuutemme on kunnossa.

Tässä esityksessä todetaan, että etenkin neuvotteluvoiman osalta elintarvikeketjussa heikoimmassa asemassa ovat juuri ruuantuottajat. Neuvotteluvoiman ollessa epätasapai-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

nossa kasvaa riski muun muassa hyvän kauppataivan vastaisten menettelyjen käyttöön. On tärkeää, että maanviljelijä saa riittävän korvauksen työstään. Tämä hallituksen esitys on tosiaan hyvin kannatettava, mutta on, arvoisa puhemies, todettava, että ei missään tapauksessa riittävä elintarvikeketjun epätasapainon korjaamiseksi. Ei olisi yhtään haitannut, vaikka hallituksen lupaamat muut asiaan liittyvät uudistukset olisi saatu jo kokonaisuudessaan tänne saliin käsittelyyn. Ennen vaalejahan oli kovasti puhetta, muun muassa ministeri kertoi, että nyt on tulossa maatalouspolitiikkaan valtava suunnanmuutos, mutta tuota suunnanmuutosta ei kyllä vielä ole näkynyt. Vai onko se suunnanmuutos ehkä sitten se, että maatilojen lopetustahti valitettavasti, ministeri, teidän kaudellanne on ollut erittäin raju ja ylipäättäänkin vain viidennes maatiloista on kannattavia? Kysynkin ministeriltä: missä tuo suunnanmuutos viipyy? Näyttää siltä, että ne isot puheet ja niin sanottu henkseleitten paukuttelu alkavat pikkuhiljaa tulla vastaan. Maatiloilla on kova hätä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

18.06 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys antaa mahdollisuuden tarkastella esityksen asiasisällön lisäksi myös sen välillisiä vaikutuksia. Ruuantuotanto on osa kokonaisturvallisuutta, ja tämän vuoksi ruokaketjun on toimittava aina pellolta pöytään. Ruokaketjun läpinäkyvyyttä tulee kuitenkin parantaa, ja alkutuottajan roolia tulee vahvistaa. Tämän lakiesityksen tavoitteena onkin juuri edistää elintarvikemarkkinoiden toimivuutta parantamalla elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksia. Esitettävät muutokset parantavat alkutuottajan asemaa ja edistävät oikeudenmukais-
ta elintarvikeketjua.

Maatalouden kannattavuutta pohtineen parlamentaarisen ryhmän raportin mukaan ongelmana on pidetty erityisesti sitä, että elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeus elintarvikeketjussa on heikompaa kuin Kilpailu- ja kuluttajavirastolla.

Ruuantuotannon merkitys esim. Satakunnalle on hyvin suuri. Vierailimme viime syksynä Huittisissa Lähiruokapäivän tilaisuudessa, ja muistini mukaan, ministeri Essayah, olitte myös paikalla keskustelemassa asioista. Ihmisten kiinnostus alaa kohtaan osoitti muun muassa siellä, että ruuantuotantoa arvostetaan suuresti. Satakunnalla on merkittävä rooli Suomen elintarvikeketjussa, ja sitä voikin ansaitusti sanoa elintarvikemaakunnaksi.

On huolehdittava siitä, että meillä on riittävästi osaavia ja motivoituneita työntekijöitä alalla. Näin voimme varmistaa, että Suomessa on jatkossakin saatavilla puhdasta ja terveellistä ruokaa kaikille. Osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi onkin oltava riittävä määrä elintarvikealan koulutuksen aloituspaikkoja lähellä alan yrityksiä. Satakunnassa on esimerkiksi aloitettu juuri ammattikorkeakoulutasoinen koulutusohjelma, ja merkille pantavaa on se, että koulutus on suunniteltu ja toteutetaan kiinteässä yhteistyössä alan yritysten kanssa. Helsingin yliopisto on aloittamassa uusiutuvien luonnonvarojen kestävä-
n käytön teknologiat -maisteriohjelman tiiviissä yhteistyössä Satakunnassa ja lounaisessa Suomessa toimivien yritysten kanssa. Tämänkaltaisia avauksia me kaipaamme Suomeen enemmänkin.

Alkutuottajien rooli on hyvin keskeinen, ja heidän työnsä ansiosta meillä on puhdasta ja turvallista, terveellistä ruokaa pöydissämme. Meidän tulee taata heille riittävä tuki sekä joustavoittaa byrokratiaa, jotta he voivat jatkaa työtään myös tulevaisuudessa. On hyvä, että hallitus tuo esityksen, joka on osa parlamentaarisen ryhmän jo vuonna 23 ilmestynyttä raporttia.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

18.09 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa asiassa on kyse myös maatalouden kannattavuutta pohtineen parlamentaarisen MAK-ryhmän esityksestä, jolla parannetaan ruokaketjun läpinäkyvyyttä ja kilpailutilannetta alkutuottajan parhaaksi. Esityksen tavoitteena on edistää elintarvikemarkkinoiden toimivuutta parantamalla elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksia.

Elintarvikeviennillä on tärkeä merkitys, jotta saamme pidettyä tarpeeksi suurta tuotantokapasiteettia yllä. Sen merkitys tarjontaketjujen ja varastojen hallinnassa on keskeinen. Vaikea kysymys on, millä korvataan vienti Venäjälle. Ala tarvitsee kuluttajamyynnin lisäksi vahvaa yritysten välistä kauppaa. Suomalainen ruokavienti ansaitsisi oman kunnianhimoisen strategian.

Alkutuotannon päätarkoitus on tuottaa ruokaa. Monessa kohdassa tätä tavoitetta voidaan kestäväällä tavalla parantaa. Ilmastonmuutoksen torjuminen ja siihen sopeutuminen on suomalaisenkin maatalouden näkökulmasta välttämätöntä, suorastaan elinehto.

Huonon sisäisen ilmapiirin omaavassa ruokaketjussa kaupan asema on vahva ja alkutuottaja jatkuvasti altavastaajana. Ruokaketjun käytännöt ovat pahimmillaan toimimattomia ja joustamattomia kriisitilanteessa. Nopeasti kohonneet kustannukset eivät välity korkeampina tuottajahintoina alkutuottajalle. Elintarvikemarkkinavaltuutettu on vedonnut jo aiemmin elintarvikeketjun osapuoliin, että ne ryhtyisivät kehittämään alalle kustannusindeksejä, joilla varmistettaisiin tuotantohintojen nopeampi siirtyminen ketjuun. On hyvä muistaa, että ala on hyvin erimielinen siitä, miten indeksiä pitäisi käyttää. Mikään indeksi ei korjaa alalla pitkään jatkunutta kannattavuusriskiä.

Arvoisa puhemies! SDP on pitänyt esillä jo edelliselläkin kaudella elintarvikeviennin tärkeyttä. Nyt budjetissa on 10 miljoonan euron lisäys huoltovarmuuden ja viennin edistämiseen — hyvä ja tärkeä lisäys. SDP:n mielestä ratkaisut kuitenkin maatalouden kriisiin täytyy löytää markkinoilta, ei tukipolitiikasta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

18.11 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Olemme nyt käymässä lähetekestelua tärkeästä asiasta, elintarvikemarkkinoiden toimivuudesta. Miksi näiden markkinoiden toiminta on meille sitten niin tärkeää? Jos markkinat eivät toimi, me kaikki saamme kokea sen vaikutuksen omissa lompakoissamme joka päivä asioidessamme kaupan kassalla. Alkutuottajat ja teollisuus kokevat sen ongelmat omissa katteissaan ja toimintaedellytyksissään, ja tietysti kaupat lopulta omassa toiminnassaan.

Ruokakaupan markkinat ovat Suomessa poikkeuksellisen keskittyneet: S-ryhmän ja Keskon markkinaosuus ruokakaupassa on peräti 82 prosenttia, ja markkinakolmonen Lidl tulee kolmantena noin kymmenen prosentin osuudella. Tämä keskittyminen on globaalisti todella poikkeuksellista. Uudesta-Seelannista löytyy vastaavaa kaupan keskittymistä, jossa kahden suurimman päivittäistavarakaupan markkinaosuus on yhteensä noin 79 prosenttia. Siellä maan johto on pyrkinyt puuttumaan asiaan. Myös ruokakaupan katteet ovat Suomessa poikkeuksellisen korkeat verrattuna muuhun maailmaan. Syynä on nimenomaan kilpailun puute. Iso osa ongelmaa on myös se, että ruuan tukkukauppa on kokonaan K- ja S-ryhmän hallinnassa eikä muita tukkukauppoja enää käytännössä ole.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Nyt esitetyllä lakimuutoksella pyritään edistämään elintarvikemarkkinoiden toimivuutta erityisesti elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantimahdollisuuksia vahvistamalla. Tiedonsaantioikeuksia laajennettaisiin siten, että ne kattavat nykyistä laajemmin oikeuksia saada toimijoilta, käytännössä kaupan alan keskusjärjestöiltä, tietoja, joiden pohjalta markkinoiden toimivuutta ja olosuhteita saadaan kattavammin selvitettyä. Kaksi suurinta päivittäistavarakaupparyhmää ovat kilpailulain määritelmän mukaisesti määräävässä markkina-asemassa tällä hetkellä. Tämä korostaa viranomaisten markkinaseurannan roolia sekä tarvetta hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen tunnistamiseen ja estämiseen.

Arvoisa puhemies! Elintarvikemarkkinavaltuutetun lakisäätisenä tehtävänä on jo nykyisellään valvoa, että maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden kaupassa noudatetaan elintarvikemarkkinalaissa säädettyjä vaatimuksia ja kieltoja. Valtuutettu myös seuraa elintarvikemarkkinoita ja pyrkii parantamaan niiden toimivuutta. Tiedonsaantioikeudet kuitenkin rajoittuvat kieltojen ja vaatimusten rikkomisen valvontaan. Markkinoiden kattavan seurannan ja tehokkaan valvonnan kannalta nykyiset toimivaltuudet ovat osin puutteelliseksi katsottuja, sillä toimijoiden väliseen tietojensaantiin ei ole säädetty oikeuksia, mihin hallitus nyt esityksessään puuttuu.

Nykyistä parempi tiedonsaanti elintarvikemarkkinoista parantaa maatalousyritysten ja sekä pienten että keskisuurten elintarvikealan yritysten hintaneuvotteluasemaa. Esityksellä arvioidaankin olevan välillisiä positiivisia vaikutuksia myös maaseutualueisiin ja alkutuotannon kannattavuuteen, joka on huoltovarmuuden lähtökohta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa.

18.15 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoite edistää elintarvikemarkkinoiden toimintaa parantamalla elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksia on kannatettava, mikäli se tehdään kohdennetusti elintarvikemarkkinoiden toimivuuden kannalta olennaisiin tapauksiin. Näin voidaan vähentää yrityksiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa, mikä seuraa tietopyynnöstä.

Tämä myös varmistaisi sen, että valtuutetulla on myös tosiasialliset resurssit hyödyntää tietoa ennakkolisessä valvonnassa. Valtuutetun tiedonsaantioikeutta kehittämällä voidaan torjua luottamuksellisen tiedon väärinkäyttöä kaupan omien tuotemerkkien valmistuksessa tehostamalla elintarvikemarkkinalaissa säädettyä liikesalaisuuden hyödyntämiskiellon valvontaa.

Valtuutetun tietojensaantioikeuden tulisi koskea myös sitä, millaisilla menettelyillä osataja on varmistanut liikesalaisuuksien suojan. Näin voidaan parantaa elintarvikemarkkinoiden toimivuutta markkinoiden toiminnan kannalta oleellisessa asiassa. Tavarantoimittajan liikesalaisuuksien suojan varmistamiseksi on tärkeää, että ostajalla on olemassa menettelyt, jotka estävät liikesalaisuuksina pidettävien tietojen kulun yrityksen sisällä neuvoteltaessa sekä brändi- että kaupan omien tuotemerkkien tuotteiden hankinnasta.

Elintarvikeketjussa neuvotteluasetelma tiedon osalta on tasapainottava jakamalla kuluttajien kysyntätietoa ketjussa tavarantoimittajille ja alkutuotannon toimijoille nykyistä laajemmin. Tämä parantaisi koko ketjun kilpailukykyä ja mahdollistaisi pitkäaikaista strategista tuotannon suunnittelua. Kysyntätiedon laajentaminen voitaisiin toteuttaa esimerkiksi osana tilannekuvan luomista tilannehuoneen avulla tai elintarvikemarkkinalain seuraavan vaiheen uudistuksessa.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Arvoisa puhemies! Tässähän tavoitteena on alkutuottajan aseman parantaminen, koska elintarvikeketjussa alkutuottaja on jo vuosia ajautunut yhä heikompaan tilanteeseen ketjussa. Se ei ole tapahtunut vain tällä hallituskaudella, vaan se on vuosien saatossa kehittynyt tilanne. Olin maatalouden parlamentaarisessa arviointiryhmässä viime kaudella, ja loppuraportissamme yhtenä esityksenä oli juuri tämä. Tämä hallitus on nyt ottanut sen hyväksyttäväksi eduskunnassa, joten kiitän hallitusta tästä.

Tullessani tänne Varsinais-Suomesta aamulla, kun ajoin autolla eduskuntaan, matkalla eräs pohjalainen soitti Teuvalta — varapuhemies on Pohjanmaalta, niin tuli mieleen tämä asia. Hän oli erittäin huolissaan oleva viljelijä. Tilanne on hyvin monella tilalla se, että kun pankit ovat innostaneet tiloja tekemään investointeja ja ovat antaneet lainaa, niin nyt on tullut stoppi. Heti kun tulee vähänkin ongelmia, pankki laittaa sulun, mitään helpotuksia ei anneta. Valitettavasti Nordea on siinä yksi pääpankki, ja muitakin pankkeja on, jotka ovat tehneet näin tiukan päätöksen. Hän sanoi, että siellä on muutama tila, jotka nyt ovat ajautumassa konkurssiin: ei ole mitään mahdollisuuksia jatkaa, koska mitään helpotuksia ei tule.

Tietysti ministerin on aika vaikea puuttua tähän asiaan, mutta jotain pitäisi tehdä, koska pienelläkin helpotuksella tila voisi todennäköisesti jatkaa. Jos ei mitään voida tehdä, niin tämä ajaa myös monen muun yrittäjän — esimerkiksi ne, jotka korjaavat koneita näillä tiloilla — vaikeaan tilanteeseen. Hän sanoi, että siellä on yhdelläkin firmalla 250 000 saatavia. Kun tilat eivät pysty tällä hetkellä oikein maksamaan, niin myös tämä firma on nyt sitten hyvin vaikeassa tilanteessa.

Huoltovarmuus on meille tärkeää. Turvallisuuteen kuuluu oma ruuantuotanto. Tämän takia hallitus on ottamassa monia edistysaskelia, jotta viljelijä jaksaa. Minä toivoisinkin, että ministeri Essayah myös selvittäisi, mitä kaikkea on tulossa viljelijän ja tuottajan tilanteen helpottamiseksi ja meidän kaikkien, jotta saamme tulevaisuudessakin kotimaista ruokaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen.

18.21 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksien parantamisesta on ehdottomasti askel oikeaan suuntaan, kuten täällä puheenvuoroissa on tänään todettu. Moni elintarvikeyritys valmistaa ja myy kaupalle tuotteita sekä kaupan oman tuotemerkin että omien brändiensä alla. Tämä on ensimmäinen askel, ja tämä on askel oikeaan suuntaan. Samalla kun kiitän hallitusta tästä askelesta, kannustan ottamaan seuraavat askelet, joihin edustaja Elomaakin äskeisessä puheenvuorossaan viittasi.

Tulevissa esitetyissä muutoksissa tulee laajentaa valtuutetun tiedonsaantioikeutta koskemaan myös sitä, millaisilla menettelyillä ostaja on varmistanut liikesalaisuuksien suojan yrityksensä sisällä. Eli haluan nostaa esille saman asian kuin edustaja Elomaa, että miten varmistetaan se, ettei ostavalla taholla väärinkäytetä tietoa tuoteinnovaatioista ja käytännössä katsoen edellytetä myyjältä brändituotteisiin sisältyvien uusien innovaatioiden tuomista myös private label -tuotteisiin. Tämä on alan tulevaisuuden kannalta äärimmäisen keskeinen kysymys. Suomalainen elintarviketalous, suomalainen elintarviketeollisuus ja maatalous nousevat uusien innovaatioiden ja tuotekehityksen myötä, laadukkaiden brändituotteiden myötä, joita tulevaisuudessa yhä kasvavassa määrin toivottavasti myydään myös ulkomaille. Jos on olemassa vaara — saatikka jos käy niin — että pitkäkestoisien ja

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

kalliin tuotekehitystyön hedelmät valuvat myös näihin halvempiin private label -tuotteisiin, se on omiaan estämään ja tekemään mahdolltomaksi elintarvikeyritysten tuotekehityspanostukset, ja se ei varmasti ole se suunta, jolla tulevassa kilpailussa niin kotimaassa kuin maailmalla tulemme pärjäämään. Joten tämän tiedonsaantioikeuden laajentaminen tulee tulevaisuudessa lakiesityksissä ottaa huomioon.

Myös muunlaiset keinot puuttua tai suitsia tätä laajenevaa private label -valmistusta tulee ottaa huomioon, ja toivottavasti hallitus tuo työvälineitä tulevaisuudessa esityksissään näihin liittyen. Laadukkaat tuotteet ja mahdollisuus teollisuuden niihin investoida ovat meille elinehto.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Yhdyn edustaja Ingon näkemykseen siitä, että elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston resurssit pitää turvata. Me olemme tässä salissa monessa yhteydessä asettaneet toimistolle todella paljon tavoitteita ja esittäneet vaateitakin, mihin kaikkeen elintarvikemarkkinavaltuutetun pitää pystyä puuttumaan, mitä kaikkea sen tulee valvoa, kuinka suuri vastuu Suomen elintarvikesektorin tulevaisuudesta sen kontolla on, ja kuten edustaja Ingo puheenvuorossaan totesi, niillä resursseilla, jotka toimistolla tällä hetkellä on, tämä tehtävä lienee suht. mahdoton. Toki kannustamme elintarvikemarkkinavaltuutettua väkensä kanssa etenemään tarmokkaasti uralla suomalaisten elintarvikemarkkinoiden tasapainottamiseksi ja tulonjaon oikeudenmukaiseksi saamisessa, mutta uskon, että lainsäädäntömuutoksen lisäksi resursointipuolta tulee tarkastella ja sitä pitää vahvistaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Marttila. — Nyt on tilanne se, että tässä pitäisi lopettaa näillä näppäimillä tämä keskustelu, koska meillä menee aikaraja, mutta sovitaan niin, että näille kolmelle henkilölle vielä myönnetään puheenvuoro tässä yhteydessä ja sitten ministerille vastaus, mutta jos tulee enemmän, niin ne siirtyvät sitten tuonne myöhemmälle. — Ja edustaja Marttila, olkaa hyvä.

18.26 Helena Marttila sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Ensimmäinen viikkoni maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenenä tulee pian päätökseensä, ja tähän on ollut ihan hyvä viikko, joka alkoi sillä, että vastaanotettiin turkistarhauksen lakkauttamista koskeva aloite eduskunnassa ja nyt tämäkin esitys, jota on harvinainen ilo ottaa vastaan. Esitys tosiaan pohjautuu jo viime hallituskaudella istuneen maatalouden kannattavuutta pohtineen parlamentaarisen ryhmän esitykseen, ja on hyvä, että se vihdoinkin tänne tuodaan. Raportti taisi valmistua jo viime vuonna. Tosiaan SDP:n mielestä ratkaisut maatalouden haasteisiin täytyisi löytää markkinoilta, ei tukipolitiikasta. Tämä esityshän on yksi ihan hyvä askel sitä kohti.

Kotimaisen ruokaturvan kannalta on tietysti oleellista, että koko tuotantoketju toimii. Alkutuottajan asema on elintarvikeketjussa nykyisellään liian heikko, kuten täällä ollaan monin tavoin kuultu, ja osaltaan seurausta vähittäiskaupan keskittymisestä ja sitä myötä kaupan alan vahvasta neuvotteluasemasta. Suomessa on tosiaan päivittäistavarakauppa hyvin poikkeuksellisen keskittynyttä ja kaksi suurta toimijaa hallitsee merkittävää osaa markkinoista, mikä vähentää paitsi kilpailua myös vaihtoehtoja kuluttajille. Tämä rakenne ei ainoastaan nosta kuluttajahintoja vaan heijastuu koko elintarvikeketjuun. Kun kaupalla on näin vahva neuvotteluasema, se tarkoittaa usein sitä, että tuottaja eli se viljelijä tai pienyrittäjä, joka tekee raskaimman työn, jää liian pienelle osalle ansioista.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Maatalouden yrittäjätulo on laskenut lähes koko 2000-luvun ajan. Elintarvikeketju ei ole pystynyt ylläpitämään riittävällä tavalla maatalouden kannattavuutta uusien ja yllättävienkin haasteiden edessä. Maaseudulla, missä ruuan alkutuotanto tapahtuu, elinkeinot ovat jo valmiiksi kovassa paineessa, ja ilmastokriisinkin myötä on oletettavaa, että jonkinlaista luovaa tuhoa on edessä. Onkin elintärkeää, että varmistamme, että myös tuottajat saavat reilun ja kohtuullisen osan tuotteidensa arvosta. Valtion ja viranomaisten tehtävänä on valvoa markkinoiden toimintaa ja puuttua tilanteisiin, joissa kilpailu ei toimi reilusti. Lisäksi meillä on oltava selkeät keinot taata, että elintarvikeketjun jokaisella tasolla toimivat ihmiset saavat työstään asianmukaisen korvauksen. Maatalouden toimintamahdollisuuksien turvaaminen on osa Suomen omavaraisuuden turvaamista, ja toivon jatkossa vahvasti tässä huomioitavan myös eettiset uuselintarvikkeet, joilla Suomessa on huikea taloudellinen potentiaali.

Arvoisa rouva puhemies! Ruuan hinta Suomessa on huolenaihe, joka koskettaa meitä kaikkia. Suomi kuuluu Euroopan unionin kalleimpien ruokamaiden joukkoon, ja tämä on erityisen raskasta kotitalouksille, joilla on matala tulotaso ja joihin hallitus kohdistaa sosiaaliturvaleikkauksia. Meidän on huolehdittava siitä, että kuluttajilla on varaa laadukkaaseen kotimaiseen ruokaan. Samanaikaisesti on pidettävä huoli siitä, että tuottajat saavat reilun osuutensa. Se on ainoa kestävä tapa turvata sekä suomalaisen ruokatuotannon tulevaisuus että kotitalouksien kohtuulliset ruokakulut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

18.29 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Orpon hallitus on nostanut esille tärkeät toimet alkutuottajan aseman ja koko elintarvikeketjun tasapainon kehittämiseksi nykyistä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Keskeisimmät toimet ovat elintarvikemarkkina-, kilpailu- ja hankintalain tarkastelu ja muuttaminen sekä elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksien parantaminen. Markkinoiden kattavan seurannan ja tehokkaan valvonnan kannalta nykyiset toimivaltuudet ovat osin puutteelliseksi katsottuja, sillä toimijoiden välisten tietojen saantiin ei ole säädetty oikeuksia, mihin hallituksen esitys nyt puuttuu.

Arvoisa puhemies! Nykyistä parempi tiedonsaanti elintarvikemarkkinoista parantaa maatalousyritysten sekä pienten ja keskisuurten elintarvikealan yritysten hintaneuvotteluasemaa. Esitetyillä toimilla tulee olemaan välillisiä positiivisia vaikutuksia myös maaseutualueisiin ja alkutuotannon kannattavuuteen, mutta ennen kaikkea huoltovarmuuteemme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

18.31 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on oikean suuntainen, kuitenkin kosmeettinen ajatellen alkutuottajan asemaa keskittyneen kaupan puristuksessa. Se, että parannetaan elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksia ja tuotteiden tilausten peruuttamista ja kiellettyihin maksuihin puuttumista, on aivan hyvä asia, mutta olemme vaikean ja vakavan ongelman edessä.

Arvoisa puhemies! Tavoitteena on siis alkutuottajan aseman ja koko elintarvikeketjun kehittäminen oikeudenmukaisempaan suuntaan. Elintarvikemarkkinalaki tuli voimaan 2019. Sitä on muutettu 2021, 2023, ja nyt taas 2024 on esitys. Se kuvastaa hyvin tätä tilannetta. Silti tilanne ei ole parantunut alkutuottajan osalta. Miksi näin on käynyt?

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Arvoisa puhemies! Suomessa on niin keskittynyt ruokakauppa, että 82:ta prosenttia hallitsee kaksi toimijaa, jotka pystyvät olemaan kuin norsu posliinikaupassa. Niin kauan kuin kauppa pystyy päivittäistavaroissa omalla tuotemerkillä mellastamaan, ei parannusta tule. Toisin sanoen: niin kauan kuin kauppa voi päättää kaupan merkin ja brändituotteen hintaeron jokaisessa tuoteryhmässä ja niiden erotuksella säädellä, paljonko on menekki, paljonko pitää antaa hyllytilaa ja paljonko tulee rahaa kaupalle. Pahin esimerkki eräästä kaupasta juuri tältä viikolta perunan myynnistä: kymmenestä tuotteesta vain yksi oli brändituote, kaikki muu kotimaista, ilman tilatunnusta. Esimerkiksi meillä lihantuotannossa kaupan paketit on kaikki merkitty tilan nimellä: ”Mehtälän tila, Haapavesi” lukee paketissa. Se on sataprosenttisesti jäljitettävissä ruokinnan osalta, siis tietysti eläimet, mitkä on teurastettu, niiden ruokinta, niiden mahdollinen lääkitys löytyy ja myös hoitotilat.

Alkutuottajan aseman parantamisen, kannattavuuden parantamisen pitäisi olla meillä kaikista tärkein asia tällä hetkellä maatalouden osalta. Meillä ovat maatilat jakaantuneet siis huonosti kannattaviin, keskinkertaisesti kannattaviin ja hyvin kannattaviin. Viime viikolla sain — olen pankin hallinnossa mukana — tiedon, että meillä on tämä huonosti kannattavien tilojen määrä räjähdysmäisesti kasvanut. Sieltä kohtalaisista on tullut huonosti kannattaviin merkittävässä määrin. Meidän vaihtotase on jo nyt miinus viisi miljardia. Siis viisi miljardia on pakkasen puolella ruokapuoli, eli ostamme ruokaa seitsemällä miljardilla ja viemme sitä kahdella miljardilla, ja tämä epäsuhta vain pahenee. Tämä ei ainakaan paranna kansantaloutemme tilaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministerille puheenvuoro. Enintään viisi minuuttia, voi vähemmänkin käyttää.

18.34 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Ja kiitoksia erittäin hyvistä ja, voisi sanoa, kannustavista puheenvuoroista: yleisin lause, mitä täällä käytettiin, oli, että muutokset lainsäädäntöön ovat oikean suuntaisia, ja näin juurikin.

Elikkä teistä todella moni nosti esille sen, että olemme tuomassa myöskin elintarvikemarkkinalain kakkososan. Täällä oli paljon toiveita, joita nostettiin esille. Esimerkiksi edustaja Ingo nosti esille, mitä tärkeitä asioita tulisi toisessa osassa ottaa esille, ja myös kiinnitti huomiota näihin resursseihin elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistossa, samoin kuin edustaja Viljanen.

Edustaja Aittakumpu toi esille juuri tämän, että elintarvikemarkkinavaltuutettu on muuttamassa valvontaviranomaisesta enemmänkin tällaiseen niin sanottuun ombudsman-tyyppiseen suuntaan, mitä muuten mielenkiinnolla tuolta komission suunnasta myös seurataan. Kerroin maatalouskomissarille, että meillä Suomessa on tällainen elintarvikemarkkinavaltuutettu, ja hänhän heti tarttui tähän ja lähti tutkimaan, minkälainen tämä Suomen malli on ja voisiko tämä kenties olla jotakin sellaista, jota Euroopan laajuisestikin lähdetäisiin kannustamaan, kun näitä parhaita käytäntöjä kannattaa aina maasta toiseen olla viemässä.

Tietysti tässä edustaja Aittakumpu kiinnitti huomiota myöskin näihin tämän hetken kannattavuustilanteisiin maataloudessa. On tärkeää ymmärtää, että esimerkiksi tämä nykyinen CAP-rahoitus ja siihen liittyvät erilaiset suunnitelmat ovat edellisen hallituksen neuvottelemaa CAPia, ja tällä hetkellä lähdetään vähitellen sitten neuvottelemaan myöskin tu-

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

levaa CAP-kautta. Se, että nyt tänä vuonna enemmän on nostettu näitä aloitustukia, kertoo kyllä paremmasta luottamuksesta tulevaan kuin mitä nyt on esimerkiksi ollut kahtena edellisenä vuonna. Että siinä mielessä ainakin näitten aloitustukien suurempi määrä kertoo siitä, että kyllä toimialalla nähdään tulevaisuutta. On todellakin erittäin tärkeää, että me pystymme nuorille luomaan myöskin sitä tulevaisuudenuskoa.

Edustaja Viitala nosti täällä nämä koulutuspaikat ja juurikin uudet yrittäjät, erittäin tärkeät nostot. Meillä suomalaiset viljelijät ovat hyvän koulutuksen saaneita, ja sillä on merkityksensä ehdottomasti.

Edustaja Suhonen nosti viennin esille. Meillä on siis todellakin tässä ruuantuotannon strategiassa 2040 myöskin tämä viennin kasvuoajitelma sen alla.

Sitten edustaja Valtola nosti esille, ja taisi muutama muukin nostaa esille, tämän suomalaisen elintarvikekaupan keskittyneisyyden ja myöskin tukkukaupan keskittyneisyyden. Voi sanoa, että aika monien näitten ongelmien taustalla, mitä nyt sitten elintarvikemarkkinavaltuutettu lähtee ratkomaan, on juurikin tämä suomalaisen kaupan varsin keskittynyt rakenne. Toki vastaavalla tavalla myös muuallakin Euroopassa, kun olen toisten maatalousministereitten kanssa aiheesta jutellut, kyllä tätä keskittymistä on tällä hetkellä tapahtumassa valitettavasti.

No, sitten edustaja Elomaa nosti esille näitten kysyntätietojen saamisen laajempaan käyttöön ja myöskin tämän rahoituskeskustelun. Varsinaisesti se ei ihan tähän lainsäädäntöön liity, mutta edustajalle tiedoksi, että pankkien pyöreä pöytä on ollut koolla ja olemme kyllä tätä maatalouden rahoitusasiaa myöskin käsitelleet.

Edustaja Viljanen, ja moni muukin, nosti esille tämän private label -haasteen. Todellakin tässä on ehdottoman tärkeää ajatella myös sitä tuotekehitystyötä, mitä tehdään, jotta se ei sitten valu niin sanotusti väärin käsiin. Tämä on minun mielestäni niitä asioita, joita sitten varmastikin tässä elintarvikemarkkinalain toisessa osassa on syytä tarkastella.

Sitten edustajat Marttila ja Viitala nostivat muistaakseni vielä esille sosiaalidemokratian linjana sen, että markkinoilta on haettava sitä tulosta. Totta kai näin on. Mutta on myöskin ymmärrettävä, että ne tuet ovat nimenomaan meitä kuluttajia varten: sen takia näitä tukia maataloudessa on, jotta meillä kuluttajilla olisi kohtuuhintaista ruokaa. Mutta on aivan selvää, totta kai, että markkinoilta halutaan saada se tulos.

Ja sitten edustaja Mehtälä nosti vielä viimeisenä esille tämän, että todellakin ensin pitää parantaa tiedonsaantioikeuksia, jotta voidaan edetä ruokaketjun oikeudenmukaiseen suuntaan, ja keskittynyt kauppa ja private label -haasteet nousivat myöskin hyvin esille.

Kiitoksia hyvistä, kannustavista puheenvuoroista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 13.9.2024 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.21.

Pöytäkirja PTK 84/2024 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen